

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Zdravotně sociální fakulta

Motivace rodičů k přijetí dítěte do pěstounské péče

bakalářská práce

Autor práce: Adéla Strolená
Studijní program: Speciální pedagogika
Studijní obor: Speciální pedagogika

Vedoucí práce: Mgr. Jolana Bucková

Datum odevzdání práce: 16. 8. 2013

Abstrakt

Tato bakalářská práce je zpracována na téma Motivace rodičů k přijetí dítěte do pěstounské péče.

Pěstounská péče je státem garantovaná forma náhradní rodinné péče. Děti, které jsou vhodné do pěstounské péče, nejsou právně volné. To znamená, že to jsou děti, které nemohou být svěřeny do adopce. Bývají to často děti osiřelé a těžko vychovatelné. Pěstounská péče vzniká vždy rozhodnutím soudu, který ji může ze závažných důvodů také zrušit. Pěstouni mají právo dítě zastupovat pouze v běžných věcech. Pěstounská péče zaniká dnem zletilosti dítěte. Pokud se však dítě připravuje na své budoucí povolání, může pěstounské péče trvat až do 26 let dítěte.

V první kapitole bakalářské práce se zabývám rodinou. Kapitola obsahuje hlavně podoby a funkce rodiny. V dalších kapitolách se zaměřuji na náhradní výchovu, kde se věnuji různým typům náhradní rodinné péče. V jedné z kapitol se zabývám specifikací pěstounské péče. Zmiňuji se zde nejen o historii pěstounské péče, ale zároveň i o typech, které byly v minulosti a typech, které máme v současnosti. V další kapitole se věnuji zprostředkování pěstounské péče. Kapitola obsahuje cestu ke zprostředkování pěstounské péče, charakteristiku dětí i budoucích pěstounů. Kapitola také obsahuje přípravu budoucích pěstounů a proces umístění dětí do pěstounské péče. Dále se zmiňuji o motivech uváděných v literatuře. Jedná se o motivy veřejné, neveřejné a skryté. V závěru teoretické části mé bakalářské práce se zabývám podporou pěstounské péče ve formě dávek a služeb pro pěstouny.

Ke zpracování praktické části bakalářské práce jsem zvolila kvalitativní výzkum, metodou polostrukturovaných rozhovorů. Sběr dat jsem prováděla s pěstouny, kteří pocházeli z města Most. Se žádostí o rozhovory jsem oslovila dvanáct pěstounů. Dohromady jsem rozhovor dělala s pěti pěstouny. Rozhovor se skládal z devíti okruhů, které obsahovaly několik otázek. Hlavním cílem těchto rozhovorů bylo zjistit, jaké motivy vedou pěstouny k přijetí dítěte do pěstounské péče. Dílčím cílem potom bylo zjistit, jaké jsou přednosti, popřípadě úskalí poskytované péče.

K dosažení cílů jsem si zvolila tyto výzkumné otázky:

1. Jaká je motivace rodičů k přijetí dítěte do pěstounské péče.

Odpovědi respondentů se na tuto výzkumnou otázku lišily. Dva z pěti pěstounů uvedli, že hlavní motivace, která je vedle stát se pěstouny, byla pomoc vlastní rodině. Biologické děti pěstounů se vzdaly těm svým a prarodičům připadalo správné se o svá vnoučata postarat. Další motivací bylo například to, že manželé svoje vlastní dítě mít nemohou, a proto se rozhodli stát se pěstouny. Motivací dalšího manželského páru bylo překonání manželské krize. Bohužel jak se později ukázalo, nebylo pěstounství ideálním řešením v případě tohoto manželského páru. Jedna z rodin uvedla, že jejich hlavní motivací byla především pomoc dítěti, které bylo opuštěné a pomoc potřebovalo.

Podle toho jak respondenti odpovídali, můžeme motivy rozdělit na motivy veřejné, neveřejné a skryté. Jako motiv veřejný respondent uvedl motiv nemožnosti mít své další dítě ze zdravotních důvodů a tou je neplodnost. Tato nemoc není žádnou výjimkou, a proto lidé tento motiv veřejně přiznávají. Jako další veřejný motiv byla uváděna pomoc dítěti a zajištění prostoru ke správnému vývoji. Jako motivy neveřejné dva respondenti uvedli hlavně pomoc vlastní rodině. Jedná se o pěstouny, kteří se o děti začali starat hlavně na základě příbuzenských vztahů. V případě motivu skrytého se jednalo o překonání manželské krize. Manželé se domnívali, že nově přichozí dítě do rodiny jim pomůže od manželské krize. Jako další skrytý motiv můžeme vyvodit finanční podporu, kterou respondenti uváděli hned na prvním místě. Mezi motiv, který vychází z nevědomí, nebo je respondenty vědomě utajovaný můžeme zařadit pokus o odčinění za špatné vychování svých dětí.

Výsledky výzkumu ukazují, že motivy, které vedou náhradní rodiče stát se pěstouny, jsou různé. Na motivaci žadatelů velmi záleží, protože se od toho odvíjí celý přístup k pěstounství. Pěstounům by však mělo jít hlavně o blaho dítěte. Důležité také je, aby motivace byla jasně daná a pěstouni přesně věděli, co chtějí.

2. Jaké jsou přednosti a úskalí poskytované pěstounské péče.

Hlavní problém pěstouni viděli v dlouhé době vyřizování všech formalit. Shodovali se také na tom, že o pěstounské péči je poměrně malá informovanost. Nejen že se o náhradní rodinné péči málo mluví v médiích, ale ani literatury na toto téma není dostatek. Jako další překážku vidí v navázání citového vztahu k náhradním rodičům, které může být přerušeno. Pozitivně potom hodnotí pomoc krizového centra nebo podporu od státu ve formě dávek pěstounské péče.

Z výzkumu vyplývá, že největší pomoc, kterou pěstounské rodiny oceňují, je hlavně peněžité pomoc od státu.

Tato bakalářská práce může posloužit dalším studentům jako zdroj informací. Práci lze využít i jako podklad pro zájemce o pěstounskou péči, protože obsahuje názory a motivace pro přijetí dítěte do pěstounské péče.

Abstract

This bachelor is developing on the theme of Motivation of the parents to admit a child in foster care.

Foster care is a state-guaranteed form of foster care. Children that are suitable for foster care are not legally free. It means that these are children can not be entrusted to adoption. These children are often orphaned and difficult teachable. Foster care is always created by a court decision, which also can be canceled for serious reason by the court. Foster parents have the right to represent the child only in common things. Foster care expires at the day of legal age of the child. If the child is still preparing for their future career, foster care last until age 26.

In the first chapter of the bachelor thesis I deal with the family. Chapter contains the main form and function of the family. The following chapters will focus on foster care, where I deal with different types of foster care. In one of the chapters I deal with the specifications of foster care. There is not only the history of foster care, but also the types that have been in history and types that we have at present. In the next charter I deal with intermediation of foster care. This chapter contains the path to the mediation of foster care, the characteristics of children and prospective foster parents. The chapter also contains the preparation of prospective foster parents and the process of placing children in foster care. Then I mention motives reported in the literature. These are the motives of public, private and hidden. At the end of the theoretical part I deal with the support of foster care in the form of benefits and services for foster parents.

For the practical part of the bachelor I chose a qualitative research method of half-structured interviews. Data collection I conducted with foster parents, who came from the city Most. With requests for interviews, I spoke to twelve foster parents. I did an interview together with five foster parents. The interview consisted of nine themes, which contained several questions. The main goal of these interviews was to identify the motives leading to admit a child in foster care. The operational goal was to find out what are the advantages and pitfalls provide foster care.

To achieve these goals, I have chosen the following research questions:

1. What is the motivation of parents to admit a child in foster care.

The respondents' answers to this research question differed. Two of the five foster parents reported that the main motivation which leads them to become foster parents, was to help own family. Biological children of foster parents abandon those children and grandparents seemed good to take care of their grandchildren. Another motivation was the inability of the married couple to have their own children and that's why they decided to become foster parents. The motivation for the next married couple was overcoming the marriage crisis. Unfortunately, in the case of a married couple foster care was not an ideal solution. One of the families reported that their main motivation was to help a child who has been abandoned and needed help.

By respondents' answers, motives can be divided into public, private and hidden. As a public motive may be indicated inability to have their own child for health reasons and that is infertility. This is not a rare disease, and therefore people publicly admit this theme. As next public motive was reported help to the child and ensure the place for the proper development. As private motives two respondents answered mainly the help to their families. These are the foster parents of the children who started to focus mainly on the basis of kinship. As hidden motive was to overcome marital crisis. The married couple thought that newcomers child in the family may help them. As another hidden motive we can deduce financial support that respondents mentioned in the first line. Among the motive which comes from the unconscious, we can classify an attempt to atone for the bad manners of their children.

Results of the research show that the motives that lead foster parents become foster parents are different. The motivation of applicants very important, because it derives from the whole approach to fostering. Foster parents should go mainly for the welfare of the child. It is also important to be clear motivation and foster parents know exactly what they want.

2. What are the advantages and pitfalls provided foster care.

The main problem foster parents have seen in a long time dealing with all formalities. Also coincided with the fact that the foster care is relatively little awareness. About foster care is spoken very little and there is not enough literature. As an additional obstacle sees establish an emotional relationship to foster parents, which may be interrupted. Respondents positively evaluated help a crisis centre or support from the state.

The research shows that the biggest help that foster families appreciate is mainly financial help from the state.

This bachelor thesis may serve other students as a source of information. The work can be used as a literature data for people interested in foster care because it contains opinions and motivations to admit a child in foster care.

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to – v nezkrácené podobě – v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných fakultou – elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejich internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne 16. 8. 2013

.....
Adéla Strolená

Poděkování

Děkuji především vedoucí bakalářské práce Mgr. Jolaně Buckové za odbornou pomoc, cenné rady, podněty a připomínky při zpracování bakalářské práce. Mé poděkování dále patří pěstounům, kteří mi poskytli potřebné informace prostřednictvím rozhovorů.

Obsah:

1	Úvod	13
2	Teoretická část	15
2.1	Rodina.....	15
2.1.1	Podoby rodin	16
2.1.2	Funkce rodiny.....	16
2.1.3	Nefunkční rodina.....	17
2.1.4	Náhradní rodina.....	17
2.2	Náhradní výchova.....	19
2.2.1	Náhradní rodinná péče	20
2.2.1.1	Osvojení	20
2.2.1.2	Pěstounská péče	21
2.2.1.3	Poručenství a opatrovnictví	21
2.2.2	Ústavní péče	22
2.3	Specifika pěstounské péče	24
2.3.1	Historie	25
2.3.2	Typy v minulosti.....	28
2.3.3	Typy v současnosti	29
2.4	Zprostředkování pěstounské péče.....	31
2.4.1	Charakteristika dětí v pěstounské péči	32
2.4.2	Žadatelé o pěstounskou péči	34
2.4.2.1	Osobnost pěstouna	35
2.4.2.2	Příprava budoucích pěstounů.....	35
2.4.3	Podání žádosti o svěřeni dítěte do pěstounské péče.....	36
2.4.4	Proces umístění dětí do pěstounské péče	37
2.5	Motivace	39
2.5.1	Motivy a očekávání pěstounů.....	40
2.5.1.1	Motivy veřejné.....	40
2.5.1.2	Motivy neveřejné	41
2.5.1.3	Motivy skryté.....	42

2.6	Podpora pěstounské péče	43
2.6.1	Dávky	43
2.6.2	Služby.....	45
3	Praktická část	47
3.1.1	Cíl práce	47
3.1.2	Výzkumné otázky.....	47
4	Metodika	47
4.1.1	Použitá metodologie.....	47
4.1.2	Výběr výzkumného souboru	52
4.1.3	Charakteristika výzkumného souboru.....	52
5	Analýza dat a interpretace výsledků	54
6	Diskuze	76
7	Závěr	79
8	Seznam použitých zdrojů	81
9	Klíčová slova	86

Seznam použitých zkratek

NRP náhradní rodinná péče

PP pěstounská péče

1 Úvod

V bakalářské práci se budu zabývat motivací rodičů k přijetí dítěte do pěstounské péče. Toto téma jsem si vybrala hlavně proto, že v nedávné době se v mém okolí objevila rodina, které se rozhodla stát náhradními rodiči. Zároveň se tímto tématem chci zabývat, protože je to stále aktuální téma. Je také zřejmé, že motivace je u žadatelů velmi důležitá. V roce 2013 byla schválena novela zákona o sociálně-právní ochraně dětí. Novela se týká především změn v pěstounských dávkách a k úpravám došlo také v oblasti pěstounské péče na přechodnou dobu. Rozběhla se také kampaň „Hledáme rodiče“, která má za úkol poskytnout informace o náhradní rodinné péči a pokusit se probudit v lidech zájem o pěstounství.

Pěstounská péče je státem garantovaná forma náhradní rodinné péče. Děti, které jsou vhodné do pěstounské péče, nejsou právně volné. To znamená, že jsou to děti, které nemohou být svěřeny do adopce. Bývají to často děti osiřelé nebo těžko vychovatelné. Pěstounská péče zaniká dnem zletilosti dítěte. Pokud se však dítě připravuje na své budoucí povolání, může pěstounské péče trvat až do 26 let dítěte.

V dnešní době se stále více dětí dostává do náhradní rodinné péče. Ke konci roku 2011 se celkem v náhradní rodinné péči ocitlo přes 14 000 dětí. (Nahradnirodina.cz) V posledních letech se zvyšuje počet dětí, které byly umístěny do pěstounské péče. V České republice je téměř deset tisíc pěstounů, u kterých získalo domov více než 12 000 dětí. Jenom v prvních pěti měsících roku 2013 našlo náhradní rodinu přes 800 dětí. Pěstounských rodin přibývá a to hlavně díky novelizaci zákona o sociálně-právní ochraně dětí. (Novinky.cz)

Motivace, která vede osoby přijmout dítě do péče, může být různá. Z mého výzkumu bych se chtěla dozvědět, o jaké motivy se především jedná. Je zřejmé, že motivace je u žadatelů velmi důležitá. Měla by vycházet z vědomého rozhodnutí. Odvíjí se od toho nejen přístup rodičů k dítěti, ale také k celému procesu zprostředkování náhradní rodinné péče.

Cílem mé práce je zjistit, jaká je motivace rodičů k přijetí dítěte do pěstounské péče, popřípadě jaké jsou přednosti a úskalí poskytované péče.

V první kapitole teoretické části mé bakalářské práce se budu zabývat rodinou jako takovou a poté se zaměřím na náhradní výchovu, kde uvedu typy náhradní rodinné péče. V další části se budu věnovat specifikaci pěstounské péče. V této kapitole shrnu nejen historii pěstounské péče, ale zároveň uvedu i typy, které byly v minulosti a typy které máme v současnosti. V jedné z kapitol se zmíním o zprostředkování pěstounské péče. Kapitola bude obsahovat cestu ke zprostředkování pěstounské péče, charakteristiku dětí i budoucích pěstounů. Dále bych se chtěla věnovat právě motivům, které uvádí literatura. V závěru teoretické části mé bakalářské práce se budu věnovat podpoře pěstounské péče ve formě dávek a služeb pro pěstouny.

V empirické části mé bakalářské práce se nejprve věnuji metodice výzkumu a pokračuji analýzou dat a interpretací výsledků. V kapitole „Diskuze“ porovnávám výsledky s dostupnou literaturou. Práce je ukončena závěrem, kde přehledně shrnuji mé výsledky.

2 Teoretická část

2.1 Rodina

Definovat rodinu je těžké, existuje totiž mnoho podob i způsobů soužití v prostoru. Rodina se liší v různých dobách a kulturách. Je důležité najít ty nejdůležitější znaky, které by rodinu charakterizovaly. Jedna z možností je rodinu chápat jako malou primární společenskou skupinu, která je založená na pokrevním svazku rodičů a dětí. V případě osvojení, můžeme chápat rodinu také jako primární skupinu založenou na vztahu substituujícím. (Dunovský, 1999)

Rodina je zde hlavně proto, aby se lidé mohli starat o děti. Je to základní jednotka každé společnosti. Rodina je úplně prvním modelem společnosti, do kterého se dítě dostává. Rodina dítěti poskytuje podporu a také dítě vybavuje sociálními dovednostmi, které jsou pro budoucí život důležité. (Matoušek, 2003)

Nepostradatelnou podmínkou zdravého vývoje dítěte jsou citově angažovaní rodiče. (Matoušek, 2003) Důležité je vytváření citových vztahů mezi dítětem a rodiči. O rodinném soužití můžeme mluvit v případě, kdy děti uspokojují psychické potřeby rodičů, a naopak rodiče uspokojují psychické potřeby dětí. (Matějček, 1992)

Rodinu můžeme chápat i jako systém. Pokud mluvíme o rodině jako o systému, lze jí také zařadit do širšího společenského systému, kam můžeme zařadit nejen příbuzné a přátelé ale také všechny ostatní, kteří jsou s ní v kontaktu. (Matějček, 1992)

Podstatným znakem rodiny je také společné bydlení. Právě rodina vytváří pocit bezpečí a domova. (Matoušek, 2003) Pro každého jedince je rodina oporou, v níž hledá bezpečí a porozumění. (Kraus, 2001) Rodina je totiž ten nejdůležitější článek v našem životě. Formuje naše citové vazby, návyky a zvyklosti. Rodinné pouto, které si vytvoří děti s rodiči, si potom nesou celý život. Svým způsobem nás naplňuje vnitřní jistotou, že máme někoho, na koho jsme se mohli a stále můžeme spolehnout. Mít rodinu pro mnoho lidí znamená samozřejmost, ale bohužel někdy to tak nebývá. (Sosarcha.cz)

2.1.1 Podoby rodin

Důležitým aspektem fungování rodiny je schopnost regulovat mezigenerační vztahy. Základní charakteristiky světa dětství, mládí a zralé dospělosti tak právě v rodinných vztazích vytvářejí proces osvojování si hodnot, norem nebo různých obyčejů. (Sekot, 2006)

Sekot (2006) v tomto kontextu hovoří o třech podobách rodin:

- 1) *Harmonická rodina* - Uspokojuje všechny potřeby všech svých členů.
- 2) *Konsolidovaná rodina* - Plní ekonomické a sociální funkce, ale neuspokojuje potřebu citové opory.
- 3) *Dysfunkční rodina* – Objevují se zde znaky generačních a partnerských rozporů a nesoulad mezi dětmi a rodiči. (Sekot, 2006)

2.1.2 Funkce rodiny

Rodina zajišťuje mnoho funkcí. Pečuje o zdraví, výživu, vytváří výchovné prostředí pro děti, chrání je, ale také své děti podporuje. (Kraus, 2001)

Výrost (1998) uvádí tyto funkce: reprodukční, materiální, výchovná a emocionální. (Výrost, 1998) Za hlavní funkci rodiny se považuje právě funkce reprodukční. Tato funkce má význam jak pro společnost, tak pro samotného jedince. Jedinec uspokojuje své sexuální a biologické potřeby. (Kraus, 2001)

Další funkce je materiální. (Výrost, 1998) Označována také jako funkce ekonomická. Členové rodiny se zapojují do výrobní i nevýrobní sféry a to vykonáváním určitých profesí. Rodina se však stává také velmi významným spotřebitelem. (Kraus, 2001)

Funkce výchovná poskytuje dítěti orientaci v okolním světě. Neprobíhá zde pouze výchova dětí, ale i vzájemné působení, které formuje všechny členy rodiny. (Výrost, 1998)

Jedinečná je emocionální funkce rodiny. Objevuje se zde potřeba někam patřit, potřeba podpory, pomoci a také uvolnění. (Výrost, 1998) Dobře fungující rodina musí plnit tyto základní funkce. (Dunovský, 1999)

2.1.3 Nefunkční rodina

Existuje několik různých definic neuspokojivě fungující rodiny, která je v nich označovaná za rodinu narušenou, rozvrácenou, neúplnou, asociální nebo také nefunkční. Poruchou rodiny rozumíme situaci, kdy rodina neplní základní funkce a požadavky dané společenskou normou. (Dunovský, 1999)

Ve funkčních rodinách se očekává, že členové rodiny na sebe budou brát ohledy a budou se respektovat. (Matoušek, 2003) Toto vše je základem pro další navazování kontaktů ve společnosti. Vše může být ale narušeno. Jedná se buď o konflikt v rodině, jako je rozvod nebo neshody, nebo se může jednat o závislostní chování jednoho člena rodiny, ať už na alkoholu, drogách nebo hracích automatech. (Kraus, 2001)

V obecném pojetí je to vlastně selhání některého člena nebo členů, projevující se v nedostatečném plnění základních funkcí. (Dunovský, 1999)

Příčinou může být také citová nevyzrálость rodičů, kteří nedostali dostatečné vzory. (Kraus, 2001)

V nefunkčních rodinách se oproti rodinám funkčním objevuje nedorozumění a zmatky. Rodina používá zaběhlé způsoby komunikace a neodvažuje se hledat způsoby nové. (Matoušek, 2003)

2.1.4 Náhradní rodina

Pokud mezi blízkými lidmi existují psychologické a emocionální vazby, můžeme užívat pojem rodina i když jde o rodinu náhradní. (Sobotková, 2007)

Dítě za své rodiče přijímá ty, kteří se k němu chovají mateřsky. Dítě už při vstupu na svět je vybaveno silami, které mu umožní zažádat si o pomoc, zájem či náklonnost lidí kolem sebe. Dospělí lidé jsou zase vybaveni takovými mechanismy, že dokážou na

tyto signály vysílané dítětem pohotově reagovat. (Matějček, 1994)

Kulturní vývoj dal potom přijetí cizího dítěte různé formy a vše opatřil zákony. Společnost poznala, že toto vše je velice důležité a zachraňuje se tímto lidský jedinec. Získává z toho také společnost, neboť by se jedinec v nesprávné rodinné výchově mohl ztratit natolik, že by společnosti byl spíše na obtíž. (Matějček, 1994)

2.2 Náhradní výchova

Stále je u nás mnoho dětí, které byly z různých důvodů svými rodiči opuštěny. Tyto děti se ocitly bez vlastní rodiny a není naděje na změnu. Je proto žádoucí, aby společnost našla nejvhodnější způsob jak tuto situaci vyřešit. (Bubleová, 2010, online)

Důvodů, proč děti nemohou vyrůstat ve své vlastní rodině je spousta. Rodiče se pro nějakou vážnou nemoc nebo jiné postižení nemohou o dítě starat. Někdy se také bohužel stává, že se rodiče o dítě starat nechtějí. (Matějček, 1994)

Příčiny mohou být v různých poruchách osobnosti rodičů, které způsobí to, že nedokážou plnit rodičovské povinnosti. Nenachází se zde žádný zájem o dítě a rodiče dítěti neposkytují potřebnou péči. Výsledkem je nedostatečná nebo žádná péče o dítě. Toto vše je popsáno jako syndrom CAN, neboli syndrom týraného, zneužívaného a zanedbávaného dítěte. (Dunovský, 1999)

Dalším důvodem, proč dítě nemůže vyrůstat ve své rodině, může být ten, že se rodiče starají takovým způsobem, kdy je potřeba dítě z rodiny odebrat. (Matějček, 1994) Rodiče se o dítě totiž neumějí postarat nebo to nedovedou. V podstatě jde o situace, kdy rodiče nedokážou dítěti zajistit alespoň přiměřený vývoj a uspokojit základní potřeby. (Dunovský, 1999)

Důvodem mohou být nezralí rodiče nebo rodiče, kteří se nedokážou vyrovnat se zvláštními situacemi jako je narození mimomanželského nebo handicapovaného dítěte. (Dunovský, 1999)

V těchto všech případech nezbývá jiná možnost, než aby společnost tuto situaci nějakým způsobem kompenzovala. Úlohu rodiny pak musí převzít náhradní výchovná péče, která je vykonávána buď formou ústavní péče nebo náhradní rodinné péče (dále jen NRP). (Bubleová, 2011)

NRP je určitá forma péče o děti, které z různých důvodů nemohou vyrůstat ve své vlastní, původní rodině. Dítě je vychováváno náhradními rodiči, kteří se snaží, aby prostředí a výchova odpovídala co nejvíce jeho přirozenosti. (Bubleová, 2001). O všech těchto typech NRP rozhoduje soud. (Bubleová, 2001)

Všechna tato péče je zajišťována v rámci sociálně-právní ochrany dětí, která je zakotvena v řadě právních předpisů, které jí upravují. (Sdružení SOS vesniček, 2010)

2.2.1 Náhradní rodinná péče

2.2.1.1 Osvojení

Tento druh NRP stojí nejbližší své vlastní rodině. (Matějček, 1992) Osvojení neboli adopce se týká především dětí, které jsou právně volné. Znamená to, že se dítěte jeho rodiče vzdali hned po narození. (Zezulová, 2012) Při osvojení jsou tedy přijímány děti opuštěné. (Bubleová, 2001)

Manželé nebo jednotlivci, kteří si dítě adoptují, se zároveň zavazují, že musí plnit stejná práva a povinnosti jako jejich biologičtí rodiče. Vzájemná práva a povinnosti vůči jejich biologické rodině tím pádem zcela zanikají. Dítě také získává příjmení svých adoptivních rodičů. (Bubleová, 2001)

Osvojitelé se mohou stát pouze zletilé fyzické osoby, které se svým způsobem života zaručují, že osvojení bude ku prospěchu dítěte. (Bubleová, 2011) Soud má povinnost zjistit na základě lékařských vyšetření a dalších potřebných vyšetření zdravotní stav osvojitelů, ale také hlavně jejich motivaci. Dále má povinnost vyžádat si vyjádření orgánu sociálně-právní ochrany dětí. (Mpsv.cz)

V České republice se rozlišují dva typy osvojení. Prvním typem je osvojení, které lze zrušit. To znamená, že lze zrušitelně osvojit dítě bez ohledu na věk, hned po uplynutí tříměsíční předadopční péče. Toto osvojení lze zrušit, avšak jen pokud se jedná o závažné důvody. Návrh na zrušení může podat osvojitel nebo zletilý osvojenec. Druhým typem je osvojení nezrušitelné. Nezrušitelně lze osvojit pouze dítě starší jednoho roku. Lze také nezrušitelně osvojit dítě, které bylo předtím osvojeno zrušitelně a to až do dovršení jeho zletilosti. (Bubleová, 2011)

Dítě je možné také osvojit do ciziny a z ciziny. Tato forma NRP je možným řešením, pokud se pro dítě nedaří najít náhradní rodiče v zemi původu. Mezinárodní osvojení je upraveno Haagskou úmluvou o ochraně dětí, která v České republice

vstoupila v platnost roku 2000. Úmluva stanovuje postup, určuje povinnosti a definuje právo dítěte na přednostní osvojení v zemi svého původu, zaručuje rodičům anonymitu a vylučuje jakékoliv zisky z adopce. U nás má toto na starosti Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí v Brně. (Bubleová, 2001)

2.2.1.2 Pěstounská péče

V poměru k vlastní rodině můžeme pěstounskou péči (dále jen PP) zařadit hned po osvojení. (Matějček, 1992)

Tato forma NRP je státem garantována a zajišťuje dítěti hmotné zabezpečení, ale zároveň také přiměřenou odměnu těm, kteří pěstounskou péči vykonávají. Na prvním místě je vždy zájem dítěte. (Bubleová, 2001)

Pěstoun má právo dítě zastupovat v běžných věcech, ale v těch mimořádných musí požádat o souhlas zákonného zástupce dítěte. (Bubleová, 2001) Mezi pěstounem a dítětem ze zákona nevzniká poměr, jako je mezi rodiči a dětmi. (Sdružení SOS vesniček, 2010)

2.2.1.3 Poručenství a opatrovnictví

Poručenství můžeme chápat jako zvláštní formu NRP. Jde o situaci, kdy je dítě právně volné. Poté pěstouni mohou zažádat o to, aby se stali jejich zákonnými zástupci. V rodném listě se ale nic nemění, protože zde stále zůstávají zapsaní biologičtí rodiče. (Zezulová, 2012)

Tento druh NRP není podložen smlouvou jako je to u pěstounské péče, nýbrž poručenským slibem, ve kterém se poručníci zavazují k plnění rodičovské zodpovědnosti. (Zezulová, 2012) Soud ustanoví poručníka v případě, že rodiče dítěti zemřeli, byli zbaveni rodičovské zodpovědnosti nebo nemají způsobilost k právním úkonům. (Bubleová, 2011)

Nemůže-li se stát poručníkem fyzická osoba, ustanoví soud poručníkem orgán sociálně-právní ochrany dětí. Poručník musí plnit svoji funkci a podléhá pravidelným kontrolám. Je také povinen podávat soudu zprávy a předkládat účty ze správy jeho jmění. (Mpsv.cz)

Poručník, který o dítě pečuje, má stejná práva a povinnosti jako pěstoun. Pokud už nadále nechce poručenství vykonávat, soud jej funkce zbaví. Totéž se stane, když poručník porušuje své povinnosti. V případě, že jsou poručníky manželé, kteří se chtějí rozvést, je vždy na soudu, aby posoudil, zda je v zájmu dítěte, aby tuto funkci nadále vykonávali oba dva. (Mpsv.cz)

2.2.2 Ústavní péče

Jedná se o svěřeni dítěte do péče zařízení. Je určena dětem s nařízenou ústavní a ochranou výchovou nebo dětem umístěných do ústavů rodiči. (Bubleová, 2011)

Zařízení, ve kterých je ústavní péče provozována, jsou zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc, kam spadají Klokánky nebo dětská centra, dále kojenecké ústavy, dětské domovy pro děti do 3 let, diagnostické ústavy, dětské domovy, dětské domovy se školou nebo domovy pro osoby se zdravotním postižením. (Bubleová, 2011)

Ústavní výchova je výchovné opatření, které nařizuje soud, jestliže je výchova dítěte vážně narušena nebo jiná výchovná opatření nevedla k nápravě. Předtím než bude nařízena ústavní výchova je soud povinen prozkoumat, zda výchovu dítěte nelze zajistit pomocí NRP nebo péčí v zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc, které mají vždy přednost před ústavní výchovou. (Bubleová, 2011)

Další forma pomoci dětem v ústavní péči je tzv. hostitelská péče. Jedná se většinou o víkendové případně prázdninové pobyty. O všem rozhoduje ředitel ústavního zařízení po předchozím písemném souhlasu úřadu obce s rozšířenou působností, který je opatrovníkem dítěte. Příslušný úřad před vydáním souhlasu zkoumá rodinné prostředí, v němž bude dítě pobývat. Většinou si i vyžádá od Krajského úřadu odborné posouzení osob. Tato forma pomoci je vhodná pro děti, které dlouhodobě žijí v ústavní péči. Týká se to většinou dětí starších nebo dětí s různými výchovnými nebo zdravotními problémy. (Bubleová, 2011)

Pokud bylo dítě umístěno v ústavním zařízení na základě žádosti rodičů, nelze tuto pomoc povolit bez jejich písemného souhlasu. (Bubleová, 2010, online)

2.3 Specifika pěstounské péče

Pěstounství jako základní forma náhradní rodinné péče zaujímá druhé místo, zejména díky počtu dětí, které jsou svěřeny do pěstounské péče. Na prvním místě je adopce neboli osvojení. Tento poměr je platný pro Českou Republiku. Z dětí svěřených do NRP je přibližně třetina dětí v pěstounské péči. (Gabriel, 2008) Pěstounská péče je velmi rozmanitá, tak jak jsou rozmanité samotné životní příběhy všech dětí. (Nahradnirodina.cz)

PP bývá tradičně vymezována jako státem řízená, zprostředkovaná forma náhradní rodinné výchovy. Zprostředkovanou pěstounskou péči přecházejí dle zákona různé postupy, naopak u nezprostředkované PP vždy rozhoduje pouze soud na návrh osoby blízké. Týká se to příbuzných ať prarodičů nebo ostatních příbuzných. (Pestounska-pece.cz)

Pěstouni se o dítě starají po dobu nezbytně nutnou, mnohdy se ale jedná i o několik let. (Hledamerodice.cz) Avšak každá PP končí zletilostí dítěte, to znamená v jeho 18 letech. (Fod.cz)

PP vzniká rozhodnutím soudu a jedině soud může také toto rozhodnutí změnit. Zrušit PP může ze závažných důvodů, ale také v případě, kdy o to požádá samotný pěstoun. (Bubleová, 2011)

Dítě může být svěřeno do PP fyzické osobě nebo do pěstounské péče manželů. (Bubleová, 2011) „*Pěstounskou péčí nevzniká příbuzenský vztah dítěte s pěstouny a jejich příbuznými.*“ (Matějček, 2002, s. 16) Příjmení dítěte tedy zůstává po jeho biologických rodičích, později je ale možné požádat o změnu příjmení. (Matějček, 2002)

Dítě má také právo vídat své biologické rodiče, soud však může tento styk omezit nebo upravit. (Matějček, 2002) Důležité je uvědomit si, že pěstouni nahrazují pouze rodičovskou péči, avšak nikoliv rodiče. (Chmelař, 2008)

Cílem pěstounské péče je zajistit pro dítě takové prostředí, které by se nejvíce podobalo jeho přirozenému prostředí a to hlavně po dobu, kdy rodiče nemohou výchovu dítěte zajistit. (Triada, 2008)

PP se většinou týká dětí starších, které nejsou vhodné pro osvojení, dále dětí, které nejsou zdravé nebo pocházejí z jiného etnika. (Zezulová, 2012)

Od 1. června 2006 byla právní úprava PP ještě doplněna o novou speciální úpravu, která má za cíl zdůraznit potřebu krátkodobé pěstounské péče. Soud může podle této úpravy svěřit dítě do PP na přechodnou dobu. (Bubleová, 2011)

Počty žadatelů o pěstounskou péči se v současné době dramaticky nesnižují, ale stále jich vzhledem k počtu dětí, které by tuto formu NRP potřebovaly je nedostatek. (Gabriel, 2008) Naopak přibývá rodin, jež se starají o děti na přechodnou dobu. Jejich počet vzrostl od minulého roku skoro desetkrát. Je to také díky novelizace zákona o sociálně-právní ochraně dětí. (Denik.cz)

Podle statistických údajů Ministerstva práce a sociálních věcí z roku 2010- 2011, je v České republice ke konci roku 2011 celkem 9302 pěstounských rodin. Žadatelů o PP je ke konci roku 831. Z toho je 436 tzv. cizích pěstounů, v roce 2010 jich bylo pouze 306. Nárůst je tedy o celých 42 %.

2.3.1 Historie

V České republice má pěstounská péče dlouhodobou tradici. (Sosarcha.cz) Přijímání dětí do nových (náhradních) rodin se zde vyskytuje již řadu let. (Bubleová, 2001)

Zatímco historie adopce má své kořeny v praktice odkládání prespočetných dětí, nebo v odkládání dětí do nalezinců, historie pěstounské péče by se dala přirovnat spíše k instituci kojných. (Matějček, 1999)

Dříve existovala vyšší třída, kde byl kladen důraz na ženskou krásu. Ta se neshodovala s těhotenstvím, porodem ani kojením dětí. Těhotenství a porodu se nedalo vyhnout, ale kojení bylo možné si koupit, buď za peníze, nebo v dřívějších dobách šlo

platit i materiálními věcmi. Toto všechno se objevovalo ve starověku, jak v Římě, tak v řeckých státech. (Matějček, 1999)

Nejprve byly ženy označovány jako kojné, později jako chůvy a pěstounky. Tyto ženy se shromažďovaly pod sloupem zvaným Columna Lactaria, kde probíhal tzv. trh a kojné se zde nabízely. Kojné a chůvy byly řazeny mezi služebnictvo a to hlavně v Evropě. (Matějček, 1999)

Ve Francii bylo v době renesance běžné, že rodina zcela svěřila své dítě do rukou kojné a to i na dva roky. Pokud děti přežily, což nebývalo tak časté, vracely je zpět do rodiny. (Matějček, 1999)

Samotný vývoj pěstounské péče na našem území příliš nepokročil až do období vzniku nalezinců kolem 18. století. I nadále existovaly kojné a chůvy, které začaly být úředně označovány jako pěstounky. Kromě soukromé iniciativy se tu začínal angažovat i stát. Dítě z nalezince, stejně jako dříve z rodiny, odcházelo ke kojné na venkov, kde místo dvou let zůstávalo šest. (Matějček, 1999)

Pěstounská péče byla financována stejně jako nalezince, které získávaly finanční prostředky od zemského fondu. (Matějček, 1999)

Dítě se z porodnice dostávalo k pěstounce již osmý den po narození. Pěstounka musela být zdravá, majetná a mravně zachovalá a také se musela podrobit lékařské prohlídce. Pěstounky byly financovány z fondu a jejich plat byl odstupňován věkem dítěte. Čím bylo dítě starší, tím dostávaly méně peněz. Na jednoleté dítě byl pěstounce vyplácen plat 6zl. a na děti od 3-6let pouze 3 zl. Pěstounka měla nárok na odměnu, pouze za předpokladu že dítě stále žilo. (Matějček, 1999)

Biologické matky dávaly dítěti na pobyt u pěstounek pouze malé množství oblečení, a proto ošacení vždy musely platit pěstounky. (Matějček, 1999)

Nalezince měly dva placené lékaře, kteří měli za úkol dohlížet na pěstounskou péči. Oba měli na starost okolí Prahy, ale jen na vzdálenost do dvou hodin cesty. Lékaři dojížděli do rodin, kde bylo dítě v pěstounské péči jednou za dva měsíce. (Matějček, 1999)

Dovršením šesti let věku dítěte, bylo opět vráceno do ústavu, leč pěstounky by se o děti starali i nadále a to bezplatně. Pokud pěstounce zbyly nějaké peníze, musela je vrátit zpět. (Matějček, 1999) *"Z ústavu jdou děti do kláštera šedých sester v Karlíně, který funguje jako přechodná třídící stanice, a odtud jsou odesílány do své domovské obce."* (Matějček, 1999, s. 28)

Poté bylo dítě zpravidla svěřeno rodině, která o něj měla zájem. Ta měla za úkol dítě posílat do školy a naučit dítě pracovat. Často však dítě pomáhalo pastýři nebo se stalo žebrákem. (Matějček, 1999)

Podle zemského chudinského zákona z roku 1868 se začínaly zakládat okresní sirotčince. Další vývoj nastal v roce 1902, kdy Zemský výbor pro děti a mládež zřídil sirotčí fond a o dva roky později začínaly vznikat komise, které se měli o opuštěné a osiřelé děti starat. (Matějček, 1999)

"V r. 1908 vzniká ve Vídni říšské Ústřední péče o mládež a téhož roku v Praze i samostatná Česká zemská komise pro péči o mládež při Zemské školní radě. Tato ústřední komise sdružuje dobrovolné pracovníky různých oborů (bez finanční pomoci státu) a koordinuje činnost Okresních komisí péče o mládež." (Matějček, 1999, s. 28)

V období první republiky se mohlo začít navazovat na zlepšený stav v péči o děti. Z okresních komisí se stala Okresní péče o mládež, která měla více pravomocí. (Matějček, 1999)

V roce 1931 okresy spravovaly již 24 sirotčinců a stát 60 dočasných dětských domovů, kde byly ohrožené i opuštěné děti. Tyto dětské domovy byly určeny k ozdravnému pobytu a připomínali spíše dnešní dětské diagnostické ústavy. Maximální počet byl 20, takže působily rodinným dojmem. (Matějček, 1999)

Po krátkém pobytu a vyřízení všech formalit byly děti vráceny zpět do vlastní rodiny anebo pro ně byly vyhledávány nové adoptivní nebo pěstounské rodiny. Někdy byly přeřazeny do ústavu pro starší děti nebo do zařízení pro "úchylnou mládež". Takto se dříve označovaly ústavy, kam přicházely děti, které vyžadovaly zvláštní péči. (Matějček, 1999)

Po druhé světové válce došlo k velkým změnám. Nalezince byly přejmenovány na "ústavy péče o dítě" a byly zrušeny Okresní komise. Byl zrušen systém péče o ohrožené děti, stejně tak i všechna dobročinná sdružení. (Matějček, 1999)

Pěstounská péče byla zrušena ve všech formách v roce 1950, nadále zůstává pouze příbuzenská pěstounská péče. (Matějček, 1999)

Vše bylo znovu obnoveno až po 23 letech. (Matějček, 1999)

2.3.2 Typy v minulosti

Dříve se pěstounská péče dělila na čtyři typy:

První typ se také nazýval nalezenecký a to proto, že navazoval na pobyt dítěte v nalezcenci nebo v sirotčinci. Dítě bylo svěřeno do pěstounské péče, tentokrát ne už ženě-pěstounce, ale spíše manželům a to jen do určitého věku. V Praze to byly děti do 10 let věku, později i do 16- ti let. Poté se dítě muselo vrátit zpět do ústavu. Dohled nad pěstouny zajišťoval sám ústav. (Matějček, 1999)

Druhý typ byla pěstounská péče řízená a kontrolovaná Okresní péčí o mládež. Vše změnil zákon z roku 1921, kdy museli sociální pracovníci vyhledávat pěstouny spolehlivější. Pěstouni museli být zdraví, měli mít stálé zaměstnání a hlavně měli zajistit dítěti výchovu. Od roku 1932 už bylo v pěstounské péči přes patnáct tisíc dětí. O deset let později tento počet klesl přibližně na polovinu. (Matějček, 1999)

Třetí typ byla pěstounská péče v tzv. koloniích. Původně vznikla na Moravě, ale postupně se dostala i do Čech. Tyto rodinné kolonie byly zakládány hlavně v obcích. Sociální pracovníci zde vyhledávali vhodné rodiny, aby jim svěřili děti do pěstounské péče. Jelikož tyto kolonie vznikaly v obcích vedle sebe, jejich kontrola byla jednodušší. V roce 1937 již existovalo 24 takovýchto kolonií. (Matějček, 1999)

Čtvrtý typ byla pěstounská péče na základě soukromé dohody mezi rodiči, dítětem a pěstouny. Tento způsob se ale později měnil tak, že děti byly svěřovány spíše prarodičům nebo jiným příbuzným. Tento typ byl jediný, který přetrval až do sedmdesátých let 20. století. (Matějček, 1999)

2.3.3 Typy v současnosti

V dnešní době může být PP individuální nebo skupinová, která je vykonávána především v SOS vesničkách nebo v podobných zařízeních. Existuje ještě zvláštní forma a to pěstounská péče na přechodnou dobu, která není ale moc využívána. (Zezulová, 2012)

1. Individuální

Tento typ PP probíhá v běžném rodinném prostředí. (Gabriel, 2008)

2. Skupinová

Tento typ PP je realizován v zařízeních pro výkon pěstounské péče nebo v SOS vesničkách. (Gabriel, 2008) Pěstoun uzavírá se zřizovatelem dohodu o výkonu PP v zařízení a pobírá odměnu, která je posuzována jako plat a je tedy zdravotně a sociálně pojištěn. (Fod.cz) Jedná se především o velké pěstounské rodiny, většinou jde o velké sourozenecké skupiny. (Šulová, 2002 – 2012, online)

SOS vesničky mají svého psychologa, který pracuje jak s matkami pěstovkami, tak i s umístěnými dětmi. Pěstounky z SOS vesniček musejí také před přijetím dítěte projít standardním psychologickým vyšetřením žadatelů o zprostředkování NRP. (Gabriel, 2008)

3. Na přechodnou dobu

Dítě je svěřeno do pěstounské péče na přechodnou dobu, osobám na dobu, po kterou se rodiče nemohou o dítě starat ze závažných problémů ať zdravotních nebo pokud vykonávají trest odnětí svobody. (Bubleová, 2011)

Pěstounem na přechodnou dobu se může stát pouze ten uchazeč, který byl veden v evidenci osob vhodných pro PP na přechodnou dobu. (Bubleová, 2011)

Rozhodnutím být pěstounem na přechodnou dobu může být takové, že se osoba vědomě chce postarat jednorázově o jedno dítě, anebo tuto pomoc opakovat a přijímat další děti. (Bubleová, 2010, online)

V praxi je oddělována ještě jedna zvláštní forma, a to je náhradní výchova, která je

realizována příbuznými dítěte tzv. příbuzenská pěstounská péče. Tu vykonávají především prarodiče. Pěstounství prarodičů má svá specifika. Pěstouni prarodiče bývají totiž méně přístupní k přijetí odborné pomoci. Ve srovnání s klasickými pěstouny vykazují častější sklony k extrémnímu přístupu k biologickým rodičům. Prarodič mnohdy brání svému synovi nebo dceři v kontaktu s dítětem, protože mají potřebu dítě chránit před vlivem jeho biologických rodičů. (Gabriel, 2008)

2.4 Zprostředkování pěstounské péče

O svěřením dítěte do PP rozhoduje soud. Vnitrostátní zprostředkování v rámci České republiky zajišťují také Krajské úřady a Ministerstvo práce a sociálních věcí. (Bubleová, 2011)

Proces posuzování však začíná u Obecního úřadu. Řízení se zahajuje na návrh osoby, která se chce stát pěstounem. Proces zprostředkování spočívá ve vyhledávání dětí a osob, vhodných pro pěstounskou péči a v odborné přípravě budoucích pěstounů. (Bubleová, 2011)

Ve správním řízení o zařazení osob do evidence zájemců nejprve Obecní úřad s rozšířenou působností shromáždí potřebné doklady pro zprostředkování PP a založí spisovou dokumentaci o žadateli. Po shromáždění všech potřebných dokladů předá Obecní úřad s rozšířenou působností kopii spisové dokumentace Krajskému úřadu. Tento Krajský úřad vytváří evidenci dětí i evidenci žadatelů. Krajský úřad poté zařazuje děti a žadatele do své evidence pro účely zprostředkování PP na základě předchozího posouzení. (Bubleová, 2011)

Odborné posouzení obsahuje posouzení žadatele, zhodnocení přípravy k přijetí dítěte včetně přípravy k přijetí dítěte na přechodnou dobu, vyjádření dětí žadatele, jsou-li takového vyjádření schopny s ohledem na věk a rozumovou vyspělost. Dále posouzení schopnosti dětí žijící v domácnosti žadatele přijmout do rodiny další dítě. (Bubleová, 2011)

Posouzení obsahuje také zjištění bezúhonnosti žadatele, jeho manžela, druha, dítěte nebo jiné osoby, která tvoří se žadatelem společnou domácnost. Toto odborné posouzení provádí Krajský úřad nebo Ministerstvo práce a sociálních věcí. (Bubleová, 2011)

Podle zákona o rodině je soud při rozhodování o svěřením dítěte do PP povinen vyžádat si stanovisko orgánu sociálně-právní ochrany dětí. (Bubleová, 2011)

Největším problémem, se kterým se žadatelé setkávají je ten, že si oni sami volí tuto formu jen proto, že mají pocit, že dítě tak dostanou dříve než je tomu u osvojení. (viz. Kapitola „Motivace“) Stává se také to, že biologickou rodinu dítěte nerespektují a snaží se dítěti v kontaktu s ní zcela zamezit. (Bubleová, 2010, online)

Jsou případy, ve kterých se zprostředkování osvojení nebo PP neprovádí, protože návrh na osvojení podává přímo fyzická osoba u soudu, aniž by uplatňovala žádost na zprostředkování NRP. Zprostředkovaná PP se neprovádí v případě, že návrh přímo u soudu podala osoba příbuzná dítěte, anebo osoba blízká. Dále také podá-li návrh manžel rodiče dítěte nebo pozůstalý manžel. Svěření do PP řeší v tomto případě přímo soud, vždy na návrh osoby, která chce dítě svěřit do své péče. Soud je vždy povinen vyžádat si stanovisko orgánu sociálně-právní ochrany dětí. Vyjádření soudu poté vydává Krajský úřad nebo Ministerstvo práce a sociálních věcí. (Nahradnirodina.cz)

2.4.1 Charakteristika dětí v pěstounské péči

Každé dítě je jedinečné a potřebuje individuální péči. Děti, které přicházejí do NRP, mají stejné potřeby jako všechny ostatní děti vyrůstající ve své vlastní rodině. Tyto děti ve svém dětství zažily mnoho těžkostí a jejich potřeby nebyly naplněny tak, jak je to pro jejich zdravotní vývoj potřebné. (Sosarcha.cz)

Dítě, které je umístěno do NRP bývá většinou emocionálně i sociálně narušené. (Škoviera, 2007) Obvykle bývá obtížně výchovně zvladatelné a má za sebou mnoho traumat. (Nožířová, 2012)

Děti vhodné pro pěstounskou péči jsou většinou osiřelé děti, které vyžadují hlavně dlouhodobou výchovu. Jedná se především o děti mentálně nebo tělesné postižené, děti starší, sourozence nebo děti pocházející z jiného etnika. Mohou to být i děti, u kterých brání osvojení právní záležitosti a to především nesouhlas rodičů. (Bubleová, 2001)

Děti mohou být svěřeny do nových rodin nejen z původních rodin ale také z kojeneckých ústavů, dětských domovů nebo azylových domů. Všechny tyto děti bez rozdílu mají stejná práva a potřeby. (Bubleová, 2001)

Přijmout dítě starší nebo dítě s postižením, či jiného etnika je velice náročný úkol. Vyžaduje od budoucích pěstounů velkou dávku trpělivosti a odhodlanosti čelit mnohým obtížím jak ze strany dítěte, tak ze strany původní rodiny a širokého okolí. Pokud přijímají dítě s postižením, vyžaduje se od pěstounů obecnou znalost dané problematiky. Problematickým momentem bývá většinou setkávání dětí s biologickými rodiči. (Bubleová, 2010, online)

Děti, které potřebují rodinu náhradní, by se daly rozdělit do několika skupin. Do první skupiny patří děti se speciálními potřebami. Jsou to děti, které mají zdravotní somatické nebo psychické problémy. Potřebují v tomto případě speciální péči. Jejich rodiče se o ně většinou nedokázali postarat a tyto děti se málokdy dočkaly přijetí. (Sosarcha.cz)

Do druhé skupiny patří děti v kojeneckém a batolecím věku. U těchto dětí se mohou objevit skryté vývojové vady a nemoci, se kterými se musí počítat a popřípadě zajistit dostatečná lékařská péče. Oproti tomu u těchto dětí je zde velký prostor k výchově a pozitivnímu ovlivňování. (Sosarcha.cz)

Další skupinou jsou děti staršího školního věku a dospívající. Do pěstounské péče se většinou dostávají děti mladšího věku, proto v ústavní péči většinou zůstávají děti ve věku od 12 let do 18 let, které nemají možnost zažít bezpečné rodinné zázemí. (Sosarcha.cz)

Do další skupiny dětí patří sourozenci. Pokud děti nemohou vyrůstat ve své vlastní rodině je alespoň zapotřebí, aby byly zachovány sourozenecké vazby mezi dětmi. V těchto případech je třeba nalézt rodiny, které jsou ochotny nabídnout místo pro všechny sourozence najednou. Je-li sourozenců více, je třeba najít rodiny, které bydlí alespoň kousek od sebe. Důležité je, aby byly schopny podporovat kontakty dětí. (Sosarcha.cz)

Další skupinou jsou rodiče s dítětem. Pomoc náhradní rodiny mohou potřebovat i rodiče s malým dítětem, kterým chybí rodičovské dovednosti. (Sosarcha.cz)

V poslední řadě jsou to děti menšinového etnika. Děti, které nemohou vyrůstat ve své rodině, často ztrácejí kontakt s původní kulturou i komunitou. Od rodiny, která se jich ujme, potřebují především podporu a pomoc v zachování vazeb na svou minulost a původ. (Sosarcha.cz)

Evidenci dětí, které jsou vhodné pro pěstounskou péči, vedou Krajské úřady a Ministerstvo práce a sociálních věcí. Každé dítě má zde svoji spisovou dokumentaci, kterou zakládá Obecní úřad s rozšířenou působností. Tato spisová dokumentace obsahuje osobní údaje dítěte, doklad o státním občanství, údaje o sociálních poměrech dítěte, jeho rodičů, sourozenců, popřípadě prarodičů. Dále rozhodnutí příslušných orgánů o výchově dítěte a zprávu o zdravotním stavu. (Bubleová, 2011)

2.4.2 Žadatelé o pěstounskou péči

Většinou to bývají osoby, které děti měly a jsou již dospělé nebo zároveň vychovávají své i „cizí“. Dítě nebo děti přijímají s vědomím toho, že tento vztah může být i krátkodobý. (Matějček, 1992)

Odborníci doporučují, aby lidé, kteří se chtějí účastnit pěstounské péče, vše nejdříve probrali v širší rodině. Je totiž velice důležité, aby veškeré příbuzenstvo přijalo dítě za své. (Bubleová, 2001)

Pěstounem se může stát příbuzný dítěte, blízká osoba nebo také osoba dítěti neznámá. (Bubleová, 2011)

Věk pěstouna není nijak omezený, ale předpokládá se, že bude dostatečně zralý a ochotný pracovat s problémy, které pěstounství přináší. V případě dlouhodobější PP se věk porovnává. Rozdíl věku by se měl blížit rozdílu jedné generace, jako to bývá v běžné rodině. Toto neplatí, pokud dítě zůstává v péči širší rodiny. (Sosarcha.cz)

2.4.2.1 Osobnost pěstouna

Přijmutí dítěte je úkol náročný a vyžaduje od pěstounů velkou dávku tolerance, pochopení a hlavně trpělivosti. Musí mnohdy čelit nejen problémům ze strany dětí ale také z jejich původní rodiny. (Bubleová, 2001)

Důvody k přijetí dítěte by měly vycházet z jasné motivace, o které by měli dokázat mluvit. (Bubleová, 2001)

Nároky na budoucí pěstouny je v zásadě stejný jako na rodiče vlastní. K povinnostem rodičů náhradních však přibývají ještě další. (Bubleová, 2010, online)

2.4.2.2 Příprava budoucích pěstounů

Zájemci, kteří chtějí být zařazeni do evidence, musejí absolvovat mimo jiných povinností i přípravu k přijetí dítěte do rodiny podle § 19 zákona č. 359/1999 Sb. o sociálně právní ochraně dětí. Tento zákon, ale dostatečně nespécifikuje, jaké jsou cíle, rozsah nebo jiné požadavky. (Konečná, 2010)

Od roku 2006 má tuto přípravu v kompetenci kraj, který má za úkol k žadatelům o pěstounskou péči přistupovat individuálně a podle potřeb délku těchto příprav měnit. Hodnocení příprav zcela spadá do rukou odborných institucí. (Konečná, 2010)

Žadatelé tedy absolvují přípravný kurz, jehož posláním je poskytnout budoucím pěstounům potřebné informace o specifických otázkách NRP, ale také i potřebách dítěte. V rámci toho kurzu se zájemci mohou setkat nejen s odborníky, ale také s lidmi, kteří se pěstouny již stali. Tyto kurzy probíhají formou různých přednášek, diskuzí nebo výcvikových seminářů. (Bubleová, 2001)

Příprava budoucích pěstounů se v jednotlivých krajích liší. Hlavně je ale zaměřena na setkání s pěstouny a jejich dětmi, kde probíhají diskuze a rozhovory, za účasti lektora. Součástí je i nácvik konkrétních situací s cílem předcházet konfliktům. (Triada, 2008)

Dále se příprava rozchází. Je to hlavně tím, že není specificky dáno, jaké jsou cíle této přípravy. Je definovaný pouze obecně a to, že cílem je hlavně předejít možným rizikům, aby nedošlo k selhání náhradní rodinné péče. (Triada, 2008)

„Podle § 27 zákona č. 259/1999 Sb., zahrnuje odborné posouzení pro zprostředkování osvojení a pěstounskou péči a) posouzení dítěte a žadatele (dle uvedených pokynů) a b) zhodnocení přípravy k přijetí dítěte do rodiny.“ (Konečná, 2010, s. 32).

2.4.3 Podání žádosti o svěření dítěte do pěstounské péče

Pokud už se lidé rozhodli stát se pěstouny, musí tedy nejdříve zajít na Obecní úřad s rozšířenou působností v místě bydliště, na Odbor sociálních věcí a zdravotnictví a zde se obrátit na sociální pracovníci, která se zabývá NRP a podat zde žádost. (Bubleová, 2001)

Součástí sezení s touto pracovnící je rozhovor, ve kterém se zjišťují důvody a motivace rozhodnutí. Je zde také potřeba uvést, jaké dítě by budoucí pěstouni rádi přijali za své. (Bubleová, 2001)

Poté už je náhradním rodičům předán formulář, který je opravňuje zařadit do evidence žadatelů. Následuje další schůzka se sociální pracovnící, na kterou je potřeba donést všechny důležité dokumenty a to je žádost s osobními údaji, doklad o státním občanství, zpráva o zdravotním stavu a údaje o ekonomických poměrech v rodině, které musejí být potvrzené od zaměstnavatele. (Bubleová, 2001)

Součástí spisové dokumentace je dále také zpráva o sociálních poměrech, kterou vypracuje sociální pracovníce a to tak, že žadatelé navštíví doma a zjistí nejen rodinnou ale i bytovou situaci. (Bubleová, 2001)

Dokumentace také obsahuje výpis z rejstříku trestů a písemný souhlas s tím, aby orgán sociálně-právní ochrany dětí, který zprostředkovává pěstounskou péči, mohl zjišťovat i další osobní informace. (Bubleová, 2001)

Po posouzení těchto všech informací je žádost předána na odbor sociální politiky Ministerstva práce a sociálních věcí na Krajský úřad. Konečné rozhodnutí je poté na poradním sboru, který se skládá ze sociálních pracovníků, psychologů aj. Tito lidé potom společně posoudí případy dětí, které by měly být předány do náhradní rodiny a na základě vyhodnocení žádostí od všech zájemců doporučují už konkrétním dětem, konkrétní rodiny. (Bubleová, 2001)

Čekací doba je vždy závislá na představách o dítěti a na momentální situaci. (Neckař, 2009)

2.4.4 Proces umístění dětí do pěstounské péče

Po zařazení zájemců do evidence nic nebrání tomu, aby se stali náhradními rodiči. Pokud se tak stane, jsou tito lidé vyzváni příslušným úřadem k pohovoru už o konkrétním životním příběhu dítěte, pro které byli vyhodnoceni jako možní rodiče. (Bubleová, 2001)

Zde pak budou seznámeni se všemi dostupnými informacemi o dítěti. Pokud zájemci projeví opravdový zájem a budou chtít toto konkrétní dítě poznat, bude vše dohodnuto. (Bubleová, 2001)

Na základě písemného oznámení Krajského úřadu má žadatel právo seznámit se s dítětem a ten, u něhož se dítě nachází, je povinen umožnit, aby k seznámení došlo. (Bubleová, 2011)

První návštěva za dítětem je velmi důležitá a je potřeba se na ní dobře připravit, jelikož nejdůležitější je první dojem. Je dobré si na toto první setkání připravit otázky ať už pro ředitele zařízení, lékaře nebo vychovatele. Jsou to totiž lidé, kteří právě jejich budoucí dítě znají nejlépe. (Bubleová, 2010, online)

Na pohovoru mají ještě možnost hovořit s psychology, kteří dítě také velice dobře znají. Pokud se přijímá kojeneček je možno vidět dítě v kojeneckém ústavu, kde jsou případní náhradní rodiče informováni o jeho současném zdravotním i psychickém stavu. Pokud se pro dítě rozhodnou, mají možnost ještě dítě několikrát v tomto ústavu navštívit. (Bubleová, 2001) U kojenců je navazování kontaktů bez jakýchkoliv

problémů, pouze pokud jde o dítě, které má vážnější zdravotní problém, je možnost pod vedením odborného zdravotnického personálu se naučit s dítětem zacházet. (Bubleová, 2010, online)

Po vyřízení všech formalit, které jsou nezbytné, už si mohou dítě odvézt domů. Jestliže je přijímáno dítě starší, je návštěva dohodnuta s dětským domovem a je opět možnost toto dítě navštívit. Pokud mají zájem, mohou návštěvu několikrát opakovat. Zde je kladen důraz na požadavky dítěte, které již o sobě dokáže rozhodovat. (Bubleová, 2001)

Navazování kontaktu se staršími dětmi je mnohem složitější, než je tomu u kojenců. Budoucí pěstouni musejí být připraveni na počáteční nedůvěru a vybavit se tak dostatkem trpělivosti. Tyto děti bývají často nesmělé a odtazité. (Bubleová, 2010, online)

Když je vše vyřízeno a dítě se chystá do náhradní rodiny, musí být den převzetí předem domluven s ředitelem dětského domova a pracovištěm pro náhradní rodinnou péči. (Bubleová, 2001)

Začínají se objevovat nové vztahy, které mnohdy nejsou takové, jaké si pěstouni představují. Existuje zde proto tříměsíční doba před rozhodnutím soudu tzv. předpěstounská péče, která umožní oběma stranám zvyknout si na vše nové. Během této doby jsou rodiče i s dítětem povinni absolvovat návštěvu u psychologa, kde je posuzováno, jak dítě prospívá. (Bubleová, 2001)

Po uplynutí doby tří měsíců nastává vyřizování všech potřebných formalit. (Bubleová, 2001) Vyřizování těchto formalit může být pro nově vzniklou rodinu velice náročné. Je proto důležité, aby se budoucí pěstouni nebáli důvěřovat své sociální pracovníci, která je celým tímto procesem provede. (Bubleová, 2010, online)

2.5 Motivace

Pudová potřeba mít a pečovat o dítě je vrozená, ale intenzita není u všech stejná. To zda jedinci mají malou potřebu mít potomstvo nebo touží mít hodně dětí je ovlivněno dalšími potřebami jako například potřeba osobního rozvoje. (Vágnerová, 2012)

Působí zde mnoho společenských faktorů, především hodnoty nebo normy, které společnost uznává. (Vágnerová, 2012)

Motivy dávají chování člověka určitou hodnotu, která není vždy žádoucí právě z uznávaných společenských hodnot. (Nakonečný, 1996)

Východiskem motivace je vnitřní stav osobnosti, směřující k dalšímu vnitřnímu stavu a to k uspokojení, prostřednictvím určitého chování. Motivace je jedna ze složek psychické regulace činnosti, zajišťující dosahování určitých cílů. (Nakonečný, 1996) „*Obecně platí, že motivace je intrapsychicky probíhající proces, vyúsťující ve výsledný vnitřní stav, motiv.*“ (Nakonečný, 1996, s. 7)

Vágnerová (2012) uvádí několik motivů, které vedou jedince k rodičovství ať už biologickému nebo náhradnímu.

1. Děti přinášejí rodičům nové zážitky a zkušenosti, které je obohacují, ale zároveň je to může omezovat díky stereotypní péči o děti. Potřebu nových zážitků mohou uspokojovat i děti, které nejsou jejich biologickými dětmi.

2. Děti bývají zdrojem citové odezvy. Nejen že lásku přijímají, ale také ji oplácejí.

3. Děti mohou uspokojovat potřebu seberealizace. Někteří chápou rodičovství jako jeden z možných způsobů jak se vyrovnat vlastním rodičům, aby si dokázali, že roli matky zvládnou lépe než jejich matka. I náhradní rodičovství může být projevem seberealizace a to spočívá v péči, kterou je jedinec dítěti ochoten věnovat.

4. Děti se mohou stát smyslem existence rodičů. Mohou přispívat k pocitu naplnění jejich života. Uspokojení mohou zažívat i rodiče náhradní.

5. Děti jsou považovány za pokračování života svých rodičů. V dětech je na genetické i psychosociální úrovni zachována veškerá existence rodu. (Vágnerová, 2012)

Potřeba mít dítě může být natolik silná, že pro prožití mnoha nadějí a následného zklamání vede jedince k rozhodnutí si nějaké dítě adoptovat nebo přijmout dítě do pěstounské péče. (Vágnerová, 2012)

2.5.1 Motivy a očekávání pěstounů

Cesta rozhodování je dlouhá a je vždy spojena s více motivy. Jde o škálu různých motivů, které jsou veřejné přes důvody neveřejné až po motivy skryté, které si ani sami žadatelé neuvědomují. (Škoviera, 2007)

Všichni žadatelé mají ale jednu motivaci společnou a to je touha po dítěti. Dalším motivem může být také úmrtí dítěte v rodině nebo pořídit vlastnímu dítěti sourozence. (Zezulová, 2012)

Existuje i taková situace, kdy žadatelé chtějí dítě do pěstounské péče jen proto, že nechtějí absolvovat dlouhé čekání, které souvisí s osvojením. Bohužel ani pěstounská péče není vyřízená během několika málo měsíců, jak si sami žadatelé myslí. (Zezulová, 2012)

Pěstouni pobírají dávky sociální podpory, jsou to dávky pěstounské péče. (Gabriel, 2008)

2.5.1.1 Motivy veřejné

Osoby, které chtějí ať už adoptovat nebo si vzít dítě do pěstounské péče mají jeden společný motiv a to touhu po dítěti. Většinou dávají přednost adopci před pěstounskou péčí, bohužel ne vždy mají na adopci nárok, ať už je problém v tom, že se osoby nacházejí v pokročilém věku nebo v tom, že mají už své vlastní dítě. (Bubleová, 2011)

Dalším problémem může být lhůta, která souvisí s adopcí a dlouhé čekání na dítě. Proto většina uchazečů volí právě pěstounskou péči. Mnohdy si ale kolikrát neuvědomují, že dítě, které je nabízeno do pěstounské péče, je dítě, které není právně volné a vždy v jeho životě bude figurovat rodina původní. (Bubleová, 2011)

Dalším motivem žadatelů je pořídit svému vlastnímu dítěti sourozence. Většinou bývá nátlak ze stran dětí, které chtějí mít sourozence a rodiče volí tuto formu třeba v případech, pokud další dítě mít nemohou. (Bubleová, 2011)

Touha pomoci dítěti a udělat dobrý skutek může být také jeden z možných motivů. Tento motiv vychází většinou pouze z filmů, knížek a různých brožurek, kde je vyfocené dítě a k tomu připojen dojemný text. Uchazeči si ale musí uvědomit, že nejde pouze o toto první nadšení. Je dobré, aby si případní žadatelé promluvili se zkušenými pěstouny nebo si přečetli příslušnou literaturu. (Bubleová, 2011)

Motiv rodičů, které mají své děti již dospělé a tyto děti se dokázaly dobře zařadit do běžného života, je, že chtějí zúročit své zkušenosti a dovednosti a pomoci tak dalším dětem. (Bubleová, 2011)

Dalším motivem může být pouze příběh, který se stal někomu v okolí. (Bubleová, 2011)

2.5.1.2 Motivy neveřejné

Motivy neveřejné se málokdy projevují při psychologickém vyšetření. Žadatelé sami nepovažují tyto motivy za společensky přijatelné. Podstata těchto motivů je ale stále v dosahu vědomí žadatelů. (Škoviera, 2007)

Škoviera (2007) uvádí několik druhů neveřejných motivů týkající se PP. Jako první uvádí motiv ekonomického přilepšení nebo motiv rodinné povinnosti. Tímto motivem se myslí pocit rodinné sounáležitosti a s tím spojený tlak na přijetí dítěte a to především týkající se pěstounství v rámci příbuzenstva.

V neposlední řadě je to motiv sebe prezentace, který se většinou týká známých osob v zábavním průmyslu. Tím, že dítě přijmou do PP nebo adopce chtějí být více viditelní v médiích. (Škoviera, 2007)

2.5.1.3 Motivy skryté

Škoviera (2007) uvádí i několik motivů skrytých. Jedním z nich je potřeba něco si dokázat, například to, že chtějí napravit své neúspěšné rodičovství popřípadě vykoupit své viny s nezvládnutou výchovou vlastních dětí.

Motivem může být také to, že žadatelé očekávají od dítěte vděk a ocenění.

Motivem může být i snaha vyřešení partnerské krize. Nejnebezpečnější motiv může být ten, že žadatelé chtějí realizovat své mocenské ambice nebo motiv psychopatologický. Zde se nejčastěji jedná o heterosexuální nebo homosexuální pedofilii. (Škoviera, 2007)

2.6 Podpora pěstounské péče

Osoby, které přijímají dítě do PP, by měly dobře zvážit, zda potřebují pomoc či nikoliv. Je velice pravděpodobné, že se bez pomoci neobejdou. (Matějček, 2002)

Dítěti v pěstounské péči je zajištěno dostatečné hmotné zabezpečení, ale i přiměřená odměna těm, kteří se ho ujali. (Sdružení SOS vesniček, 2010) O tyto dávky je možné požádat na kterémkoliv pracovišti krajské pobočky Úřadu práce ČR. (Mpsv.cz)

2.6.1 Dávky

Všechny dávky jsou uvedeny v zákoně č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí.

1. Peněžitá pomoc v mateřství

Tato dávka je ze systému nemocenského pojištění. Nárok na peněžitou pomoc v mateřství má pojištěnec, který převzal dítě do péče nahrazující péči rodičů na základě rozhodnutí příslušného orgánu. Převzatým dítětem se rozumí dítě, které ke dni převzetí nedosáhlo věku sedmi let, nejdéle však do dosažení věku 7 let a 31 týdnů. Podmínkou nároku na tuto dávku je účast pojištěnce na pojištění alespoň po dobu 270 kalendářních dnů v posledních dvou letech. Podpůrní doba činí 22 týdnů. Začíná vždy nástupem na peněžitou pomoc v mateřství, který nastává dnem převzetí dítěte pojištěncem do péče. Výše peněžitě pomoci za kalendářní den činí 70% denního vyměřovacího základu. (Bubleová, 2011)

2. Dávky pěstounské péče a další dávky ze systému dávek sociální podpory

Finanční zajištění dětí v NRP je upraveno zákonem o státní sociální podpoře. O tyto dávky se žádá na Úřadech práce. Základními dávkami jsou dávky v zákoně označené jako dávky pěstounské péče. Kromě těchto dávek náleží pěstounům i rodičovský příspěvek a přídavek na dítě.

Mezi dávky pěstounské péče patří:

a) příspěvek na úhradu potřeb dítěte (Bubleová, 2011)

„Příspěvek se poskytuje do dosažení zletilosti dítěte nebo nejdéle do 26 let, jestliže jde o nezaopatřené dítě, které žije ve společné domácnosti s osobou, která byla do dosažení zletilosti jeho pěstounem.“ (Bubleová, 2011, s. 31)

Nárok na tento příspěvek má každé nezletilé nezaopatřené dítě. Po dobu nezletilosti žádá o příspěvek pečující osoba v evidenci. O příspěvek na úhradu potřeb zletilého dítěte si již dítě žádá samo. Tento příspěvek nenáleží, pokud je dítě příjemcem důchodu z důchodového pojištění je-li důchod vyšší nebo stejný jako příspěvek na úhradu potřeb dítěte. (Mpsv.cz)

b) odměna pěstouna

Nová úprava již nerozlišuje odměnu pěstouna, odměnu ve zvláštních případech a odměnu pěstouna v zařízení pro výkon pěstounské péče. Nárok na odměnu má osoba, která pečuje o dítě a je vedena v evidenci. Nárok má také ta osoba, která pečuje o dítě, které nemá po dosažení zletilosti nárok na příspěvek na úhradu potřeb dítěte, protože má nárok na důchod z důchodového pojištění. Odměna pěstouna nenáleží, pokud je přerušeno zprostředkování pěstounské péče na přechodnou dobu. (Mpsv.cz)

Je-li pěstounem prarodič a má-li v péči jedno nebo dvě děti, které nejsou závislé na pomoci jiné osoby ve stupni II-IV, náleží mu odměna, ovšem s přihlédnutím na majtkové a sociální poměry a s přihlédnutím ke zdravotnímu stavu. Pokud mají prarodiče v péči 3 a více dětí, tato odměny jim vždy náleží. (Mpsv.cz)

Při společné pěstounské péči manželů, náleží tento příspěvek pouze jedné osobě na základě dohody, i když měl každý z manželů děti svěřené výhradně do své péče. (Mpsv.cz)

Souběh pobírání odměny pěstouna a starobního důchodu se nevylučuje, toto se netýká pobírání jako odměny pěstouna a předčasného pobírání starobního důchodu. Osoba si tedy musí vybrat, zda bude pobírat předčasný starobní důchod nebo odměnu pěstouna. (Mpsv.cz)

c) příspěvek při převzetí dítěte

Účelem tohoto příspěvku je přispění na nákup všech potřebných věcí pro dítě přicházející do nové rodiny. Nárok na dávku může být uplatněn do 1 roku ode dne převzetí dítěte. (Bubleová, 2011)

d) příspěvek na zakoupení motorového vozidla

Tento příspěvek náleží pěstounovi, který má v péči nejméně 3 děti. Podmínkou také je, že vozidlo nesmí pěstoun používat pro výdělečnou činnost. Příspěvek je poskytován ve výši 70% pořizovací ceny vozidla, nejvýše však 100 000 Kč. Součet těchto příspěvků v období za posledních 10 let nesmí ale přesáhnout 200 000 Kč. (Bubleová, 2011)

e) příspěvek při ukončení pěstounské péče

Nárok na příspěvek má fyzická osoba, která byla ke dni zletilosti v pěstounské péči a to ke dni zániku nároku na příspěvek na úhradu potřeb dítěte. Tento příspěvek je vyplácen jednorázově ve výši 25 000 Kč. Každé osobě vždy náleží pouze jednou. (Mpsv.cz)

f) rodičovský příspěvek

Nárok na tento příspěvek má pouze rodič, který po celý měsíc osobně a řádně pečuje o dítě, které je nejmladší v rodině. Za rodiče se považuje i osoba, které bylo svěřeno dítě do péče, osoba pečující o osvojené dítě nebo o dítě, jehož rodiče zemřeli. (Bubleová, 2011)

2.6.2 Služby

Podle novely zákona o sociálně-právní ochrany dětí mají pěstouni nárok na celou řadu služeb. Jedná se například o odborné poradenství na poskytnutí pomoci při zajištění péče o dítě. Tuto péči mohou poskytovat osoby blízké, jiné pěstounské rodiny nebo dobrovolníci. Důležité ale je, aby osoby, které krátkodobě pečují o dítě, znaly jejich specifika. Mají také nárok na zprostředkování psychologické nebo terapeutické pomoci. Dále mají právo na zajištění možnosti zvyšovat své znalosti v oblasti výchovy a péče o dítě. Jedná se především o znalost či dovednost při péči o specifické skupiny

děti. Novela zákona přinesla pěstounům dokonce povinnost zvyšovat si své znalosti v rozsahu 24 hodin v době 12-ti po sobě jdoucích měsíců. (Cijedite.cz)

Součástí těchto služeb je i poskytování poradenství samotným pěstounům a to v oblastech řešení sociálních nebo psychických problémů nebo uplatňování nároků v oblasti nemocenského, důchodového nebo zdravotního pojištění. V neposlední řadě je to právo na poskytnutí pomoci se zajištěním celodenní péče o dítě v rozsahu 14 dnů v roce, jestliže dítě dosáhlo věku minimálně 2 roky. V tomto právu má pěstoun možnost si odpočinout od péče. Existuje mnoho variant jak toto využít. Může se jednat o hlídání přes den nebo návštěvami příměstských táborů. Vše je hrazeno státním příspěvkem, přesto pěstouni mohou být požádáni o příplatek na stravu a ubytování. (Cijedite.cz)

Je zde možnost, aby se budoucí pěstouni obrátili na organizaci, která nabízí tyto služby již v době, kdy jako pěstouni stále čekají. Organizaci, která tyto služby poskytuje, si může každý vybrat sám. Oporou jim v tomto může být sociální pracovník z oddělení sociálně-právní ochrany dětí, který má povinnost alespoň dvakrát do roka navštívit domácnost, kde se nachází dítě v PP a zjistit jeho spokojenost a jak probíhá přijímání do rodiny. (Sosarcha.cz)

Konkrétní náplň služeb najdeme v prováděcí vyhlášce k zákonu o sociálně-právní ochrany dětí. (Cijedite.cz)

3 Praktická část

3.1.1 Cíl práce

Cíl mé bakalářské práce je zjistit, jaké motivy vedou pěstouny k přijetí dítěte do pěstounské péče.

3.1.2 Výzkumné otázky

Výzkumná otázka 1 Jaká je motivace k přijetí dítěte do pěstounské péče?

Výzkumná otázka 2 Jaké jsou přednosti a úskalí poskytování pěstounské péče?

4 Metodika

4.1.1 Použitá metodologie

Ke zpracování praktické části bakalářské práce byl použit kvalitativní typ výzkumného šetření, metodou polostrukturovaných rozhovorů. Rozhovory byly vedeny s pěstouny ve městě Most.

Kvalitativní výzkum

Kvalitativní výzkum získával postupem času své rovnocenné postavení ve výzkumu v sociálních vědách. Neexistuje jediný způsob jak tento výzkum definovat. Je definován například negativisticky, jelikož se výsledků nedosahuje pomocí statistických metod. (Hendl, 2005)

V typickém případě jsou vždy zvoleny výzkumné otázky. Tyto otázky se mohou během výzkumu proměňovat, a proto je tento typ považován za pružný typ výzkumu. Výzkumník vždy vyhledává a analyzuje informace. Kvalitativní výzkum se provádí pomocí dlouhého a intenzivního kontaktu. Sběr dat a jejich analýza probíhá v delším časovém horizontu. Výhodou tohoto výzkumu je získání hloubkového popisu. (Hendl, 2005)

V kvalitativním výzkumu můžeme použít několik metod. Je to například metoda pozorování, rozhovorů (interview) nebo pomocí dokumentů. (Hendl, 2005)

Dotazování zahrnuje různé typy rozhovorů, dotazníků a testů. Existují dvě krajní formy. Na jedné straně jsou to dotazníky s pevně danou strukturou a uzavřenými otázkami. Na straně druhé to jsou volné rozhovory, jejichž struktura není předem dána. (Hendl, 2005)

Polostrukturované dotazování

Dále existuje střední cesta, v podobě polostrukturovaného dotazování, která se vyznačuje velkou pružností celého procesu získávání informací. (Hendl, 2005)

Polostrukturované dotazování vyžaduje oproti nestrukturovanému dotazování náročnější přípravu. Důležité je vytvoření určitého schématu, které bude specifikovat okruhy otázek, na které se budeme respondentů ptát. Možné je zaměňování pořadí a upravování připravených okruhů a otázek. Výzkum můžeme provádět ve standardizovaném prostředí jako například kancelář nebo můžeme tuto metodu využít v různorodém prostředí, jako jsou například kavárny aj. Při sběru dat můžeme využít pomůcky, jako jsou třeba záznamové archy. Výhodou této metody je, že můžeme pokládat doplňující otázky a tím můžeme dosáhnout lepší přesnosti. Metoda má ale i své nevýhody, i když jich není hodně. Jedná se například o to, že tazatel neudrží závaznou strukturu. (Mioviský, 2006)

Rozhovory s pěstouny

Rozhovor obsahoval 9 okruhů. Každý tento okruh obsahoval několik otázek. Rozhovor obsahoval tyto otázky:

Faktografie

Jak dlouho se pěstounské péči věnujete?

Můžete mi představit vaši rodinu?

Kolik svěřených dětí máte v současné době v pěstounské péči?

- Zkuste mi něco říci o svěřených dětech
- Od kdy jsou svěřené děti u vás a kde byly před tím, než přišly do vaší rodiny?
- Kolik dětí už vaší rodinou prošlo?

Příprava

Jak probíhala vaše příprava na příchod dětí?

Co jste předem věděli o dětech ke svěření do pěstounské péče?

Co jste museli vy sami splnit pro to, aby vám mohly být děti svěřeny?

Motivace:

Jak jste se dostali k pěstounské péči?

Co byl váš hlavní důvod stát se pěstounem?

Jaká byla reakce okolí na to, že se chcete stát pěstouny?

Jaký byl hlavní důvod, popřípadě další důvody, proč jste přijali zrovna toto dítě (tyto) děti?

Změny v životě

Co se ve vašem životě přijetím dítěte změnilo?

Změnilo se něco ve vašich rodinných (partnerských) vztazích?

Změnilo se něco ve vašich vztazích s biologickými dětmi?

Je něco, co se vám přijetím dítěte do pěstounské péče v životě splnilo?

(splněná přání)

Případná úskalí pěstounské péče

Vidíte nějaká úskalí pěstounské péče? (Případně jaká?)

Co vnímáte jako oporu pro pěstouny v náročných situacích?

Poskytuje pěstounským rodinám stát nějakou pomoc?

Je pomoc pěstounským rodinám od státu dostatečná?

Jakou další pomoc nebo oporu byste ocenili? Co vám případně scházelo?

Biologičtí rodiče

Jaká je spolupráce s biologickými rodiči svěřených dětí?

Jaký je vztah dětí k biologickým rodičům?

Jsou spolu v kontaktu?

Jak děti na kontakt s biologickými rodiči reagují?

Účastníte se akcí pro pěstounské rodiny? Co vám setkání přinášejí?

Názory na pěstounskou péči

Jaký je váš názor na to, že je dnes tolik dětí v ústavech a proč je podle vás tak málo pěstounů?

Co by měl člověk, který uvažuje o tom, že si vezme do pěstounské péče dítě, předem promyslet?

Na co je dobré být připravený?

Co považujete za hlavní překážku k přijetí dítěte do pěstounské péče (ze strany pěstounů)? Víte o někom, kdo se rozhodoval, ale nakonec se pěstounem nestal?

Bilance

Bylo něco, co byste dnes dělali jinak? (Změnili byste své rozhodnutí?)

Co považujete za svoje dosavadní největší úspěchy?

Jaké máte cíle? Čeho byste chtěli dosáhnout?

Měli byste nějaký vzkaz, doporučení, poselství pro někoho, kdo o pěstounské péči teprve uvažuje?

Je něco, na co jsem se nezeptala a co byste chtěli doplnit?

Pokud vychovávají děti pěstounské i biologické

Vychováváte stále své biologické děti? Kolik? A kolik jim je let?

Změnilo se postavení biologických dětí ve vaší rodině po přijetí nového člena rodiny?

Jaké mají mezi sebou vztahy vaše biologické děti s dětmi přijatými? (Projevy kladných vztahů, spory...)

4.1.2 Výběr výzkumného souboru

Mým výzkumným souborem bylo celkem 5 pěstounů. Při výzkumu bylo osloveno celkem 12 pěstounů a z toho mi bylo ochotno rozhovor poskytnout 5 pěstounů. Všichni respondenti byli vybráni proto, že se v současné době věnují pěstounské péči. Kontakty na pěstouny jsem dostala od učitelek ze speciální školy v Mostě, kde jsem vykonávala svojí praxi. Všichni pěstouni byli osloveni telefonicky. Rozhovory byly vedeny v měsíci květen a červen roku 2013.

4.1.3 Charakteristika výzkumného souboru

Respondent 1

Pěstounkou je babička dítěte. Babička je již v důchodovém věku. Pěstounství se věnuje 6 let a stejnou dobu má v péči své vnouče – chlapce ve věku 13 let. Pěstounka má své dvě dospělé děti – syna a dceru, které s ní už nežijí. Biologická matka dítěte je prvorozenou dcerou pěstounky. Dítě, které má v pěstounské péči není v kontaktu s biologickou matkou. Po předání dítěte do dětského domova se odstěhovala do ciziny. Důvodem odstěhování bylo hledání nového zázemí, kde není rasismus. Dcera byla přesvědčena, že v České republice jsou všichni lidé rasisté. Dítě bylo v dětské domově od svých 6 let po dobu jednoho roku. Se svým synem je ale pěstounka i nadále v kontaktu. U rozhovoru bylo přítomno i dítě, což nebylo mým záměrem, ale o dítě by se neměl v tu dobu kdo postarat.

Respondent 2

Pěstouni jsou manželský pár. Rozhovoru se zúčastnili oba dva. Pěstounské péči se věnují již 5 let. V pěstounské péči mají dívku, která je ve věku 11 let. Dívka do rodiny přišla z dětského domova, kde byla od svých 4 let. Tito pěstouni mají ještě své biologické dítě ve věku 15 let.

Respondent 3

Pěstouni jsou manželé, kteří se pěstounské péči věnují již 4 roky. Oba manželé mají dospělé děti, které nežijí ve společné domácnosti. Dospělým dětem je přes 20 let. Spolu vychovávají dívku, které je 9 let. Z dětského domova do rodiny přišla ve věku 5 let, po předchozích 2 letech strávených právě v dětském domově. Je to jejich první svěřené dítě.

Respondent 4

Pěstounkou je babička a vychovává svěřené dítě sama. Pěstounské péči se věnuje již 10 let. Má v péči dívku ve věku 17 let a chlapce ve věku 12 let. Obě děti jsou biologičtí sourozenci. Než se dostaly do pěstounské péče, strávily v dětském domově 2 roky. Pěstounka má již tři dospělé děti ve věku kolem 40 let, z nichž jedno dítě (dcera) je biologickým rodičem dětí. V kontaktu není ani s jedním svým biologickým dítětem. Všechny děti se odstěhovaly do ciziny. Důvodem byl rasismus, který se podle nich v České republice objevuje.

Respondent 5

Pěstounkou je teta a dítě vychovává společně s manželem. Jedná se o děti bratra pěstounky. Pěstounské péči se věnují 2 roky. V péči mají chlapce ve věku 8 let a dívku ve věku 5 let. Obě děti jsou biologickými sourozenci. Děti přišly z dětského domova, kde byly něco málo přes 1 rok. Důvod proč děti byly umístěny do dětského domova, byl ten, že rodiče se o dítě nedokázali postarat vzhledem k jejich mladému věku. Obě děti mají v péči stejnou dobu a to celé 2 roky co se věnují pěstounské péči. Mimo jiné vychovávají i své biologické dítě - dívku, která je ve věku 15 let.

5 Analýza dat a interpretace výsledků

Faktografie

	Délka PP	Rodina	Počet dětí v PP
Respondent 1	6 let	Pěstounka babička, v PP vnouče – chlapec - 13 let	1
Respondent 2	5 let	Pěstouni manželský pár, v PP dívku - 11 let, biologické dítě- chlapec - 15 let	1
Respondent 3	4 roky	Manželé, v PP dívku - 9 let, dospělé děti žijící mimo společnou domácnost	1
Respondent 4	10 let	Pěstounka babička, v PP má dívku - 17 let a chlapce - 12 let, sourozenci	2
Respondent 5	2 roky	Teta pěstounka, v PP má chlapce - 8 let a dívku - 5 let, sourozenci, biologické dítě, věk 15 let.	2

(zdroj: vlastní výzkum)

Charakteristika svěřených dětí

Dvě pěstounské rodiny uvedly, že jejich svěřené dítě je problémové. Nejen že nevychází se svými vrstevníky, ale objevují se u nich i kázeňské problémy ve škole.

Zbylé tři pěstounské rodiny uvádí, že dítě prospívá naprosto přirozeně jejich věku. Uvádí nejen starosti, ale i radosti.

Odkud děti přišly a jak dlouho jsou v PP

Všechny pěstounské rodiny, které mají svěřené dítě do PP, si vzaly děti z dětských domovů. Nejdéle je v pěstounské péči dítě respondenta č. 4 a to již 10 let. Nejméně potom dívka s chlapcem v péči respondenta č. 5.

	Počet let v PP	Odkud děti přišly
Respondent 1	6	DD
Respondent 2	5	DD
Respondent 3	4	DD
Respondent 4	10	DD
Respondent 5	2	DD

(zdroj: vlastní výzkum)

Počet dětí, které pěstouni měli v pěstounské péči

Všechny pěstounské rodiny mají v péči jejich první svěřené dítě/děti a žádné se zde zatím nevystřídaly.

	Počet dětí, které měli celkově v PP
Respondent 1	1
Respondent 2	1
Respondent 3	1
Respondent 4	2
Respondent 5	2

(zdroj: vlastní výzkum)

Příprava

Jak probíhala vaše příprava na příchod dětí?	
Respondent 1	Situace byla náhlá a tudíž příprava skoro neproběhla.
Respondent 2	Příprava byla dlouhá, setkávání s pěstouny, studování literatury.
Respondent 3	Příprava minimální, informace měli z literatury a od stávajících pěstounů.
Respondent 4	Náhlá situace, příprava nebyla skoro žádná.
Respondent 5	Dlouhá příprava na příchod dětí. Časté návštěvy víkendových pobytů s pěstouny.

(zdroj: vlastní výzkum)

Příprava na příchod dětí do pěstounské péče by se v případě mého výzkumu dala rozdělit na dvě skupiny. Jedna skupina respondentů měla čas si vše rozmyslet a doatatečně se připravit.

R2 – „*Já jsem spoustu informací získala z knížek. Vždycky sem ráda chodila do knihovny a tak jsem měla kde si knížky půjčovat. Tím, že jsme ale byli v kontaktu i s jinýma pěstounama, hodně informací jsme měli od nich*“.

R3 - „*Tak my jsme se jako moc nepřipravovali no. Něco jsme četli v knížce nebo na internetu. Informace jsme ale asi měli hlavně od pěstounů*“.

U druhé skupiny respondentů k přípravě nedošlo, jelikož situace, která nastala, byla náhlá.

R1 – „*Já sem vlastně ani neměla čas se připravit. Všechno se semlelo tak strašně rychle*“.

Co jste předem věděli o dětech ke svěřeni do pěstounské péče?	
Respondent 1	O dítěti pěstounka věděla téměř vše, jelikož se jednalo o vnouče.
Respondent 2	O dítěti věděli téměř vše, jelikož jejich zájem byl veliký.
Respondent 3	O dívce věděli pouze základní informace, zajímali se spíše o průběh než o samotné začlenění a vychovávání.
Respondent 4	O dětech pěstounka věděla skoro vše, jelikož se jednalo o vnouče.
Respondent 5	Dítě, které měli přijmout do PP, znali téměř dokonale. Jejich zájem byl opravdu veliký.

(zdroj: vlastní výzkum)

Co jste museli vy sami splnit pro to, aby vám mohly být děti svěřeny?

Všechny pěstounské rodiny odpovídaly stejně. Každá z nich musela nejprve sama podat žádost o svěřeni dítěte do pěstounské péče na příslušný úřad. Následovalo vyřizování mnoha formálních věcí a hlavně dlouhé čekání. Dvě pěstounské rodiny se zúčastnily kurzů, které byly spojené s PP. Všichni poté museli absolvovat i několik návštěv z úřadů, aby byli vyhodnoceni jako dobří náhradní rodiče.

R2 - „Účastnili jsme se s manželem kurzu, který sociální pracovnice hodnotila jako velmi důležitý. Byly to dvě víkendové setkání. Ještě jsme se zúčastnili přednášky o NRP. Souběžně s kurzem jsme také absolvovali psychologické vyšetření“.

Motivace:

Jak jste se dostali k pěstounské péči?	
Respondent 1	Dcera pěstounky se vzdala svého dítěte. Pěstounce připadalo správné se o vnuče postarat.
Respondent 2	O pěstounské péči se dozvěděli od svých známých, kteří přijali dítě do PP. Jelikož nemohli mít své další dítě, rozhodli se proto pomoci jinému dítěti, které to potřebuje.
Respondent 3	O pěstounské péči se dozvěděli z internetových zdrojů, a jak sami říkali, chtěli zkusit něco nového.
Respondent 4	Biologické děti samotné pěstounky se odstěhovali do ciziny a svoje děti umístili do dětského domova. Pěstounka těmto dětem chtěla pomoci.
Respondent 5	K pěstounské péči se dostali přes své známé, kteří nevykonávali PP ale osvojení.

(zdroj: vlastní výzkum)

Pěstouni by se v tomto případě mohli dělit na dvě hlavní skupiny. Do první skupiny patří pěstouni, kteří se pro pěstounství rozhodli na základě vlastní úvahy. Do druhé skupiny by se dali zařadit pěstouni, kteří se tak rozhodli a to hlavně na základě příbuzenské vazby.

Co byl váš hlavní důvod stát se pěstounem?	
Respondent 1	Důvodem bylo postarání se o dítě, které bylo vnoučetem pěstounky.
Respondent 2	Důvodem, proč se chtěli stát pěstouny, bylo to, že ze zdravotních důvodů nemohli mít své další dítě.
Respondent 3	Důvod, proč se chtěla tato rodina stát pěstouny, byla hlavně zvědavost. Chtěli zkusit něco nového. Jelikož měli v rodině nějaké problémy, mysleli si, že tímto se vše zlepší.
Respondent 4	Hlavní důvod byl ten, že se děti této pěstounky vzdali svých dětí, a proto se o tyto děti chtěla postarat sama, jelikož je to stále její rodina.
Respondent 5	Hlavní důvod této rodiny byl ten, že chtěli pomoci dětem, které to potřebují. I když mohli mít své další dítě, chtěli pomoci někomu jinému.

(zdroj: vlastní výzkum)

V otázce na hlavní důvod stát se pěstounem se odpovědi lišily. Respondenty bylo totiž možné rozdělit na dvě skupiny. (viz. Otázka: **Jak jste se dostali k pěstounské péči?**) Důvod v případě skupiny, která se rozhodla stát pěstounem na základě příbuzenstva, byl jasný. Byl to důvod pomoci vlastní rodině. V případě skupiny, která se rozhodla pěstounství věnovat na základě vlastní úvahy, se odpovědi lišily. Jednalo se o zdravotní problémy, překonání partnerské krize nebo pomoci dětem, které to potřebují.

Jaká byla reakce okolí na to, že se chcete stát pěstouny?	
Respondent 1	Reakce příbuzných byla jen pozitivní.
Respondent 2	Příbuzní reagovali jen kladně.
Respondent 3	Okolí na rozhodnutí reagovalo trochu rozpačitě poté, co uvedli své důvody.
Respondent 4	Pěstounka tuto situaci s okolím vůbec neřešila a okolí se o to také moc nezajímalo.
Respondent 5	Okolí i příbuzní na toto rozhodnutí reagovali pozitivně a nabídli se, že pokud bude potřeba, se vším pomohou.

(zdroj: vlastní výzkum)

Jaký byl hlavní důvod, popřípadě další důvody, proč jste přijali zrovna toto dítě (tyto) děti?	
Respondent 1	Důvod, proč respondentka přijala právě toto dítě, bylo to, že se jednalo o její vnouče.
Respondent 2	Jelikož mají své biologické dítě chlapce, chtěli do PP přijmout dívku. Důvodem proč právě tuto dívku byl ten, že se do ní zamilovali hned na první pohled.
Respondent 3	Hlavní důvod, proč přijali právě tuto dívku, byl ten, že se jim hned na první pohled zalíbila. Jak svým vzhledem, tak chováním.
Respondent 4	Hlavní důvod pro přijetí právě těchto dětí byl ten, že se jednalo o příbuzné. Tedy o její vnoučata.
Respondent 5	Tato rodina neuvádí žádné důvody, proč právě toto dítě mají v PP. Jejich nároky nebyly žádné, jen chtěli pomoci jakémukoliv dítěti.

(zdroj: vlastní výzkum)

Motivy můžeme rozdělit podle míry uvědomění:

Motivy veřejné:

Respondenti uváděli především motivy, které můžeme zařadit do kategorie motivů veřejných.

R2 – *„S manželem jsme chtěli mít vždycky alespoň dvě děti. Pak ale nastala situace, kterou jsme ani jeden nečekal, a tak jsme to museli nějak řešit. Když sem zjistila, že nemůžu mít děti, hned mě jako první napadla adopce“*

Na otázku proč teda si nakonec vybrala pěstounskou péči před adopcí, odpověděla: *„Než vám dítě daj do adopce trvá mnohem déle než do pěstounské péče. Tak proto pěstounská péče.“*

Z výpovědi jasně vyplývá, že hlavní motiv byla nemožnost mít své další dítě ze zdravotních důvodů. V dnešní době není neplodnost žádnou výjimkou, a proto lidé tento motiv veřejně přiznávají.

R5 – *„Já sem prostě chtěla někomu pomoc a dát mu šanci na normální život.“*

Je tedy jasné, že hlavním motivem byla touha pomoci dítěti. Tento motiv můžeme zařadit také jako motiv veřejný.

Motivy neveřejné:

Dva respondenti uvádí motiv pomoci vlastní rodině. Jedná se především o pěstouny, kteří se pěstounství začali věnovat hlavně na základě příbuzenské vazby. Jedná se o pocit rodinné povinnosti. Literatura tento motiv řadí mezi motivy neveřejné.

R1 - *„Hlavní důvod byl ten, abych se postarala o svoje vnoučata Je to přece moje rodina.“*

Motivy skryté:

R3 - „*No, abych pravdu řekla, tak nějak dlouhodobě se nedařilo urovnat vztahy mezi mnou a mým partnerem. Vše se prostě změnilo a my si přestali tak nějak rozumět. Strašně moc jsme se hádali a to i kvůli blbostem. Tak jsem si myslela, že dítě tohle všechno tak nějak urovná.*“

Tento motiv je většinou v literatuře popisován jako motiv skrytý. Byla jsem tedy velice překvapená, že mi respondent tento motiv přiznal. V tomto případě se ale jednalo o pěstouna, který neměl problém o všem mluvit. Myslím si, že prvotní motiv, který měl, se postupem času měnil.

Respondentka i přes nevyřešení partnerské krize byla ráda, že se pro pěstounství rozhodla. Uvedla totiž: „*Já jsem byla ze začátku asi fakt dost naivní, když sem si myslela, že nám dítě pomůže. Bohužel, s manželem se stále více odcizujeme. Ale na tom, že jsme přijali dítě do rodiny, bych nikdy nic neměnila.*“ Dítě sice partnerskou krizi nevyřešilo, ale do rodiny přineslo spoustu radosti.

Změny v životě

Co se ve vašem životě přijetím dítěte změnilo?	
Respondent 1	Respondentka neuvádí žádné zásadní změny. Jediná změna, která nastala, byla ta, že doma opět měla dítě školou povinné a s tím spojené starosti.
Respondent 2	Hlavní změnou bylo to, že se jejich biologické dítě muselo naučit dělit o své věci. Nejen materiální, ale i o lásku. Čelili proto ze začátku problému s tím spojeným. Vše ostatní probíhalo jako dříve.
Respondent 3	S příchodem dítěte očekávali velké změny a to hlavně v mezilidských vztazích, které se v rodině objevily. Bohužel se přijetím dítěte nic nezměnilo a problémy přetrvávají i nadále.
Respondent 4	Neuvádí žádné změny.
Respondent 5	V této rodině nastaly obrovské změny. Děti, které byly v PP, se postupem času změnily k nepoznání. Chlapec, který po příchodu do rodiny skoro nemluvil, udělal velké pokroky.

(zdroj: vlastní výzkum)

Změnilo se něco ve vašich rodinných (partnerských) vztazích?	
Respondent 1	Neuvádí žádné změny.
Respondent 2	Neuvádí žádné změny.
Respondent 3	Ačkoliv si tato rodina myslela, že přijetím dítěte se mezilidské vztahy zlepší, nebyla to pravda.
Respondent 4	Neuvádí žádné změny.
Respondent 5	Příchodem dítěte do rodiny se partnerské vztahy v této rodině mnohem více upevnily.

(zdroj: vlastní výzkum)

Změnilo se něco ve vašich vztazích s biologickými dětmi?	
Respondent 1	Biologické děti jsou už dospělé a vztahy s nimi jsou stále stejné. S biologickou matkou dítěte není žádná komunikace.
Respondent 2	Vztahy k biologickým dětem zůstaly stejné.
Respondent 3	Biologické děti nežijí ve společné domácnosti a vztahy mezi nimi zůstaly tak jako před přijetím dítěte.
Respondent 4	Žádná změna ve vztahu nenastala. Nadále spolu nekomunikují.
Respondent 5	Rodina uvádí problémy ze strany biologického dítěte vycházející z většího zájmů rodičů o přijaté děti.

(zdroj: vlastní výzkum)

Je něco, co se vám přijetím dítěte do pěstounské péče v životě splnilo? (splněná přání)	
Respondent 1	-
Respondent 2	Snem této rodiny bylo mít alespoň dvě děti. Jelikož už své vlastní mít nemohli, svůj sen si splnily přijetím dítěte do PP.
Respondent 3	Jediné přání, které tato rodina měla, bylo to, aby se vztahy v rodině zlepšily. Bohužel tomu tak nebylo.
Respondent 4	-
Respondent 5	Jediným přáním pro tuto rodinu bylo, pomoci dětem, které to potřebují. Jejich přání se splnilo přijetím právě tohoto dítěte.

(zdroj: vlastní výzkum)

Případná úskalí pěstounské péče

Vidíte nějaká úskalí pěstounské péče? (Případně jaká?)	
Respondent 1	-
Respondent 2	Rodina uvádí úskalí hlavně v poměrně dlouhé době vyřizování všech potřebných věcí, než byli vůbec zařazeni do evidence. Vybrali si PP, protože si mysleli že adopce bude trvat mnohem déle.
Respondent 3	Úskalí tato rodina vidí hlavně v malé informovanosti a v nedostatečné kontrole či pomoci rodině, v prvním půlroce svěřením dítěte do péče.
Respondent 4	-
Respondent 5	Úskalí tato rodina vidí hlavně v tom, že vyřízení formalit trvá poměrně dlouhou dobu.

(zdroj: vlastní výzkum)

Skoro všichni respondenti uvádí jeden společný problém. Ten vidí v tom, že dítě naváže citový vztah k osobám, které o ně pečují, a během chvilky může tento vztah být přerušeno. Toto se týká jak samotných dětí, tak náhradních rodičů.

R2 - „*Já sem se hlavně bála, abych se nedostala do situace, kdybych si myslela, že mi to dítě patří a nikdo mi ho nemůže potom sebrat. Hlavně sem se asi bála toho, jak bych to zvládla*“.

R4 - „*Já vidim jako nevýhodu to, že si dítě naprosto zamilujete a pak když si jeho rodiče vzpomenou, tak vám ho prostě seberou a nikoho už nezajímá jak vám je. Pro všechny je důležitá biologická rodina a na ty pěstouny už tolik nekoukaj*“.

R5 - „*Já vidím problém hlavně po tý citový stránce. Já jsem s tím byla srovnaná, že to dítě u nás nemusí zůstat napořád, ale i tak jsem prostě měla strach, že o něj přijdu. Chtěla jsem ale pomoc více dětem a tak jsem se s tím prostě smířila*“.

Co vnímáte jako oporu pro pěstouny v náročných situacích?

Všichni respondenti uvedli, že podpora je hlavně v krizovém centru, kam pěstouni s dětmi pravidelně docházejí. Nadále vidí oporu ve změně zákona o sociálních dávkách pěstounské péče. Pozitivně také hodnotí změnu, že osoby, které budou chtít vykonávat PP, musí mít příslušné odborné vzdělání i praxi.

Poskytuje pěstounským rodinám stát nějakou pomoc?

Všech pět respondentů se shodlo na tom, že největší pomoc, kterou stát může zajistit, jsou pravidelné dávky pěstounské péče. Dále vidí pozitivum v tom, že existuje mnoho služeb, které tu pro pěstouny jsou, ať jsou to různé kurzy, nebo například víkendové pobyty pěstounů společně s dětmi.

R1 – „*No tak hlavně jsou to peníze, který dostávám od státu*“.

R3 – „*Já si myslím, že hlavní pomoc, kterou stát může nabídnout jsou peníze. Je dobrý, že je dostáváme každý měsíc*“.

R5 - „*Tak určitě jsou to dávky, který dostáváme*“.

Je pomoc pěstounským rodinám od státu dostatečná?	
Respondent 1	Ne
Respondent 2	Ano
Respondent 3	Ano
Respondent 4	Ano
Respondent 5	Ano

(zdroj: vlastní výzkum)

Všichni respondenti se shodují v tom, že novela, která zde byla zavedena, pomohla zlepšit stav právě PP.

Jakou další pomoc nebo oporu byste ocenili? Co vám případně scházelo?

Respondenti se shodují v tom, že pomoc od státu je pro ně poměrně dostačující. Ocenili by však větší zájem medií, týkající se nejen pěstounské péče, ale celého systému NRP. Lidé jsou o tomto málo informováni a myslí si, že i proto je tak málo zájemců.

Biologičtí rodiče

Jaká je spolupráce s biologickými rodiči svěřených dětí?	
Respondent 1	S biologickými rodiči není dítě v kontaktu.
Respondent 2	Kontakt s biologickou matkou proběhl pouze jednou.
Respondent 3	S biologickými rodiči dítě není v kontaktu.
Respondent 4	S biologickými rodiči nejsou děti v kontaktu.
Respondent 5	Kontakt s biologickou rodinou probíhá pravidelně.

(zdroj: vlastní výzkum)

Jaký je vztah dětí k biologickým rodičům?

Děti se s rodiči nevidají, ani se o nich v rodinách nemluví. Výjimkou je respondent 5, kde dochází k pravidelnému setkávání. Děti mají k biologickým rodičům kladný vztah, ale považují je spíše jen za kamarády. Pěstouni v případě respondenta 5 zaujímají velmi kladný vztah k rodičům biologickým. V ostatních případech se pěstouni k biologickým rodičům vyjadřovat nechtěli. Důvodem bylo také to, že ve dvou případech se jednalo právě o děti pěstounů, kteří jsou biologickými rodiči dětí v pěstounské péči. Pěstouni byli zklamaní, jak se jejich děti zachovaly a právě proto o této situaci nechtěli mluvit.

Jsou spolu v kontaktu?	
Respondent 1	Ne
Respondent 2	Ne
Respondent 3	Ne
Respondent 4	Ne
Respondent 5	Ano

(zdroj: vlastní výzkum)

V případě R1 a R4, kde se jedná o příbuzenskou pěstounskou péči, se komunikace neuskutečňuje z důvodu nezájmu biologické matky.

R4– „*Dcera prostě odjela, skoro se ani nerozloučila a o sobě už nedala vědět*“.

Jak děti na kontakt s biologickými rodiči reagují?

Kontakt s biologickými rodiče mají děti pouze v jednom případě. Děti si na pravidelné schůzky zvykly a dokonce se na ně i těší.

Účastníte se akcí pro pěstounské rodiny? Co vám setkání přinášejí?

Pouze dvě rodiny se zúčastňují akcí pro pěstounské rodiny a to především krátkodobých pobytů. Pozitivní na tom shledávají to, že se mohou o své problémy podělit s ostatními a zjistit, že v tom nejsou sami. Zároveň si zde předávají své zkušenosti a rady.

R5 – „*Akce, kterých se zúčastňujeme, jsou super. Vždycky se mi hrozně uleví, když zjistím, že v tom nejsem sama*“.

Názory na pěstounskou péči

Jaký je váš názor na to, že je dnes tolik dětí v ústavech a proč je podle vás tak málo pěstounů?

Respondenti si myslí, že hlavní problém je nedostatečná podpora chudých rodin, která by se o děti ráda starala, ale ani s dávkami pěstounské péče by to nezvládla. Malá podpora vychází také ze strany medií, kde se o NRP velice málo mluví.

Co by měl člověk, který uvažuje o tom, že si vezme do pěstounské péče dítě, předem promyslet?

Čtyři respondenti odpověděli, že je důležité hlavně si promyslet zda tento úkol vůbec zvládnou. Děti, které přicházejí do rodin, nemají za sebou jenom to dobré. Přinášejí s sebou mnoho starostí. Jeden z respondentů odpověděl, že je také dobré si promyslet, jak na tuto situaci budou nahlížet jejich biologické děti. Měli by také uvažovat o tom, zda zdlouhavé vyřizování všech potřebných formalit ustojí a zda se to nedotkne partnerských vztahů, které by toto vše mohlo poškodit.

Na co je dobré být připravený?

Všichni respondenti odpověděli podobně. Shodují se na tom, že nejdůležitější je být připraven na to, že se dítě může kdykoliv vrátit ke své biologické rodině a veškeré vztahy, které navázalo v náhradní rodině, budou poškozeny. Jeden z respondentů odpověděl, že v podstatě ani on sám přesně nevěděl na co se připravit. Každí dítě je individuální a potřebuje také individuální péči. Tři respondenti odpověděli, že je dobré před rozhodnutím uskutečnit několik sezení nebo pobytů s lidmi, které děti v PP už mají. Jeden z respondentů také uvedl, že je dobré být připravený na kladné ale i na záporné reakce okolí.

Co považujete za hlavní překážku k přijetí dítěte do pěstounské péče (ze strany pěstounů)? Víte o někom, kdo se rozhodoval, ale nakonec se pěstounem nestal?

Respondenti se shodují v tom, že hlavní překážka ze strany pěstounů je v tom, že se k dítěti moc citově vážou. Je totiž možné, že dítě jim bude kdykoliv odebráno. Na druhou stranu ale tvrdí, že jinak to nejde. Dítě, které mají v PP, berou jako své vlastní a vazby k němu vznikají spontánně. Nikdo s dotazovaných se neseťkal s nikým, kdo by si pěstounství rozmyslel.

Bilance

Bylo něco, co byste dnes dělali jinak? (Změnili byste své rozhodnutí?)

Všech pět dotazovaných odpovědělo, že by dnes neudělali nic jinak. Pouze jeden z dotazovaných se nad touto otázkou zamyslel, ale nakonec si sám sobě přiznal, že by nic neměnil, i když vše nebylo podle jeho představ.

Co považujete za svoje dosavadní největší úspěchy?

Pěstouni se shodují v tom, že největší úspěch, kterého mohli dosáhnout je spokojené a šťastné dítě. Jeden z respondentů odpověděl, že za svůj úspěch považuje hlavně to, jak mohl pomoci dítěti, které nemělo své zázemí a rodinu, která by za ním stála.

Jaké máte cíle? Čeho byste chtěli dosáhnout?

Všichni se shodují, že hlavním cílem, kterého by chtěli dosáhnout je dovedení dítěte v PP do úplné samostatnosti. Chtějí vychovat dítě, které bude vybaveno veškerými dovednostmi a znalostmi, aby se v dnešním světě a společnosti neztratilo.

Měli byste nějaký vzkaz, doporučení, poselství pro někoho, kdo o pěstounské péči teprve uvažuje?

Respondenti na tuto otázku moc odpovídat nechtěli. Každý odpovídal v podstatě něco jiného. Na jediném, na čem se shodli, bylo to, že důležitá je nejen příprava, ale také pořádná dávka tolerance, odhodlanosti a odvahy. Vždy je ale podstatné, aby si lidé uvědomili, že nebudou pouze pěstouny, ale hlavně rodiči.

Je něco, na co jsem se nezeptala a co byste chtěli doplnit?

Nikdo neměl doplňující informace.

Pokud vychovávají děti pěstounské i biologické:

Vychováte stále své biologické děti? Kolik? A kolik jim je let?	
Respondent 1	Nevychovává, děti jsou už dospělé.
Respondent 2	Ano. Jednoho chlapce ve věku 15 let.
Respondent 3	Ne. Děti už jsou dospělé a žijí mimo domov.
Respondent 4	Ne. Dospělé děti žijí v cizině.
Respondent 5	Ano. Pouze jedno dítě ve věku 15 let.

(zdroj: vlastní výzkum)

Změnilo se postavení biologických dětí ve vaší rodině po přijetí nového člena rodiny?	
Respondent 1	-
Respondent 2	Žádná změna v postavení biologického dítěte nenastala.
Respondent 3	-
Respondent 4	-
Respondent 5	Rodiče trvají na tom, že se žádné změny v postavení biologického dítěte neudály. Dítě podle tvrzení matky, má na toto jiný názor. Po převzetí dětí do PP má pocit, že mu není věnována taková pozornost, na jakou bylo dříve zvyklé.

(zdroj: vlastní výzkum)

Jaké mají mezi sebou vztahy vaše biologické děti s dětmi přijatými? (Projevy kladných vztahů, spory...)

Respondenti uvádějí, že vztahy mezi dětmi jsou přiměřené jejich věku. Jeden z respondentů tvrdí, že biologickému dítěti trvalo velice dlouho, než si na nové děti zvyklo a ještě doposud spolu mají menší konflikty.

6 Diskuze

Výzkum bakalářské práce byl zaměřen na zjištění motivace rodičů k přijetí dítěte do pěstounské péče, popřípadě na přednosti a úskalí poskytované péče. Mým cílem bylo zjistit, jaké motivy vedou pěstouny k přijetí dítěte.

Na výzkumnou otázku, jaká je motivace rodičů k přijetí dítěte, odpovídali pěstouni rozdílně. Na základě odpovědí respondentů můžeme motivy rozdělit podle ochoty je veřejně přiznat na motivy veřejné, neveřejné a skryté.

Jako motiv veřejný respondent uvedl motiv nemožnosti mít své další dítě ze zdravotních důvodů. V dnešní době se objevují různé nemoci. Neplodnost není žádnou výjimkou, a proto lidé tento motiv veřejně přiznávají. Myslím si, že pozitivně můžeme tento motiv chápat, pokud je pěstounka se svým stavem smířena. V případě dotazované pěstounky v mém výzkumu bylo jasné, že s neplodností je již smířena a dítě nebere jako náhradu, ale spíše u ní přetrvává motiv pomoci jinému dítěti, když už sama žádné mít nemůže. Se vším byla smířena a o celé věci mohla bez problému hovořit. Mezi motiv veřejný můžeme zařadit pomoc dítěti, které to opravdu potřebuje.

(Lazecký, 2008) ve své knize uvádí, že nejčastěji zastoupeným motivem u žadatelů o PP je především touha pomoci. Ať už pěstouni uvádějí různé motivy, je přesvědčený, že touha po dítěti je ukryta v každém motivu.

Jako motivy neveřejné dva respondenti uvedli hlavně pomoc vlastní rodině. Lazecký (2008) ve své knize ale uvádí, že právě tento motiv, zachování rodu nebo získání dědice, žadatelé většinou uvádějí jako jeden z vědomých motivů. (Škoviera, 2007) naopak tento motiv řadí mezi neveřejné motivy. Myslím si, že důvodem veřejného přiznání je pozitivní reakce okolí. Jedná se především o pěstouny, kteří se o děti začali starat hlavně na základě příbuzenské vazby.

V případě motivu skrytého se jednalo o překonání manželské krize. Manželé se domnívali, že nově přichozí dítě do rodiny jim pomůže od všech problémů. (Matějček, 1999) ve své knize tento motiv označuje jako určitou kompenzaci.

(Neckař, 2009) uvádí, že dítě problémy pravděpodobně nevyřeší. Patrné je to především u dětí předškolního věku, kdy dítě začíná chodit do školy. Pěstouni nejsou schopni se smířit třeba s tím, že dítě nebude mít ve škole nadprůměrné výsledky. Myslím si, že pokud jsou budoucí pěstouni na přípravných kurzech připravováni dostatečně, k takovýmto situacím by ani docházet nemělo.

Pěstouni uváděli jako jednu z hlavních opor pěstounské péče finanční odměnu od státu. V tomto případě by se mohlo jedna též o motiv skrytý.

Mezi motiv, který vychází z nevědomí, nebo je respondenty vědomě utajovaný můžeme zařadit vykoupení pocitu viny s nezvládnutou výchovou svých dětí, které se později těch svých dětí vzdají. Tento motiv se týká především pěstounské péče v rámci příbuzenské vazby. (Škoviera, 2007) ve své knize tento motiv řadí mezi skrytý.

Je jasné, že na motivaci žadatelů velmi záleží a že od této motivace se odvíjí celkový přístup rodičů. Ať už se jedná o přístup k dítěti nebo celé NRP. Pro uchazeče může být motivace jakákoli. Pěstounům by mělo jít hlavně o blaho dítěte. Důležité také je, aby motivace byla jasně daná a vycházela hlavně z přesvědčení budoucích pěstounů.

Na výzkumnou otázku, jaké jsou přednosti a úskalí PP odpovídali pěstouni podobně. Hlavní problém viděli v dlouhé době vyřizování všech formalit. Shodovali se také na tom, že o PP i celkově o NRP je poměrně malá informovanost. O NRP se málo mluví nejen v médiích, ale ani literatury na toto téma není dostatek. Můj názor na medializaci pěstounské péče je poměrně pozitivní. Myslím si, že v poslední době se o PP v médiích hodně hovořilo. Nejen díky novelizaci zákona, ale také díky nové kampani „Hledáme rodiče“. Jedná se o bezplatnou linku pro zájemce o pěstounskou péči. Součástí kampaně byly spoty v televizi, se známými osobnostmi. Myslím si, že známá tvář vždy o něco více probudí zájem. Projekt má zastoupení nejen ze strany známých osobností ale také ze strany odborníků. Cílem kampaně je poskytnout lidem informace o NRP a probudit zájem o pěstounství.

Jako další problém vidí v tom, že dítě naváže citový vztah k náhradním rodičům a kdykoliv může být tento vztah přerušeno. Na druhou stranu si myslím, že pokud už se jednou někdo rozhodne být pěstounem, musí s tímto počítat. Bude to těžké nejen pro

samotné dítě, ale i pro náhradní rodiče. (Bubleová, 2011) však uvádí, že v první řadě při příchodu dítěte do NRP je třeba, aby došlo k pevnému citovému připoutání. Dítě totiž ze začátku potřebuje bezpečné prostředí, jen tak může nabýt pocitu jistoty.

Pozitivně potom hodnotí pomoc především krizového centra a také podporu od státu ve formě dávek pěstounské péče. Všechny 5 respondentů má nárok na dávky pěstounské péče a to i ve dvou případech, kde se jedná o příbuzenskou pěstounskou péči. V tomto případě je brán ohled na sociální i majetkové poměry.

Všichni se shodují na tom, že existuje mnoho služeb pro pěstouny, které lze využít. Mohou to být různé semináře, kurzy nebo pobyty dětí společně s pěstouny.

(Bubleová, 2007) uvádí, že v České republice existuje databáze organizací. Tato databáze je zaměřena hlavně na PP. V evidenci jsou hlavně občanské a rodinné poradny. Respondenti se společně shodují, že pomoc, která je v současné době, jim připadá poměrně dostačující. Co by však ocenili je větší zájem médií, který by probudil v lidech větší zájem stát se náhradními rodiči. Myslím si, že v tomto případě by se mohlo jednat o skrytý nebo neveřejný motiv být obdivován nebo společensky uznáván.

7 Závěr

V bakalářské práci jsem si kladla za cíl zjistit motivaci rodičů k přijetí dítěte do pěstounské péče, popřípadě jaká jsou úskalí a přednosti pěstounské péče.

V teoretické části jsem se dotkla tématu rodiny jako takové, popřípadě jaké funkce rodina plní. Dále jsem se v teoretické části zabývala náhradní rodinou péčí, kde jsem uvedla několik typů náhradní rodinné výchovy. V další části jsem popisovala specifika pěstounské péče a její historii a také jsem zde uvedla jednotlivé typy pěstounství v minulosti i současnosti. Dále jsem uvedla popis zprostředkování, kde jsem popsala nejen charakteristiku dětí vhodných do pěstounské péče ale také přípravu a proces umístění dětí do pěstounské péče. V závěrečné části jsem se věnovala motivům k přijetí dítěte do pěstounské péče, které jsou dostupné z literatury. V neposlední řadě jsem se věnovala podpoře, kde jsem uvedla nejen dávky, ale také služby, které jsou poskytovány pěstounům.

V empirické části mé bakalářské práce jsem prováděla kvalitativní výzkum. Odpovědi od respondentů jsem získávala pomocí rozhovorů, které byly polostrukturované. Rozhovory jsem vedla s pěti pěstouny. V empirické části jsem se také zabývala interpretací výsledků a analýzou dat, získaných při rozhovorech.

Cílem mé bakalářské práce bylo zjistit, jaké motivy vedou pěstouny k přijetí dítěte do pěstounské péče.

Pomocí výzkumu jsem došla k závěru, že motivace, které vedou pěstouny k přijetí dítěte, jsou různorodé. Podle toho jak respondenti odpovídali, lze motivy rozdělit na motivy veřejné, neveřejné a skryté.

Jako motiv veřejný jeden z respondentů uvedl motiv nemožnosti mít své další dítě ze zdravotních důvodů. Mezi motivy veřejné můžeme také zařadit pomoc dítěti, které to opravdu potřebuje. Jako motivy neveřejné dva respondenti uvedli hlavně pomoc vlastní rodině. Myslím si, že důvodem veřejného přiznání je hlavně pozitivní reakce okolí. V případě motivu skrytého se jednalo o překonání manželské krize. Manželé se domnívali, že nově přichozí dítě do rodiny jim pomůže. Bohužel jak se později ukázalo,

nebylo pěstounství ideálním řešením v případě tohoto manželského páru. Z výzkumu můžeme vyvodit jako další skrytý motiv finanční podporu, kterou respondenti uváděli hned na prvním místě. Mezi motiv, který vychází z nevědomí, nebo je respondenty vědomě utajovaný můžeme zařadit vykoupení pocitu viny za špatné vychování svých dětí, které se později těch svých vzdali. Tento motiv převládá u příbuzenské pěstounské péče.

Dílčím cílem bylo zjistit, jaké přednosti a úskalí s sebou přináší pěstounská péče. Všichni respondenti se shodli na faktu, že hlavním úskalím poskytované péče je dlouhá doba vyřizování formalit. Další potíž spočívá v citovém poutu jak dětí, tak pěstounů, které postupem času bude přerušeno. Biologičtí rodiče si mohou své dítě vzít kdykoliv zpět. Mezi přednostmi všichni respondenti uvedli možnost získání dávek pěstounské péče, případně využití služeb pro tyto rodiny.

Má bakalářská práce by mohla sloužit jako podklad pro zájemce o pěstounskou péči, protože obsahuje názory a motivace pro přijetí dítěte do pěstounské péče.

8 Seznam použitých zdrojů

Monografie

1. BUBLEOVÁ, Věduna; BENEŠOVÁ, Lucie. *Hledáme nové rodiče*. Praha: Středisko náhradní rodinné péče, o. s., 2001. 24 s.
2. BUBLEOVÁ, Věduna et al.. *Základní informace o náhradní rodinné péči*. Praha: Středisko náhradní rodinné péče, o. s., 2011. 97 s. ISBN 978-80-87455-01-2.
3. BUBLEOVÁ, Věduna et al. *Základní informace o pěstounské péči a péči poručníka*. Praha: Středisko náhradní rodinné péče o. s., 2011. ISBN 978-80-87455-03-6.
4. DUNOVSKÝ, J. et al. *Sociální pediatrie*. Praha: Grada Publishing, 1999. 279 s. ISBN 80-7169-254-9.
5. GABRIEL, Z., NOVÁK, T. *Psychologické poradenství v náhradní rodinné péči*. Praha: Grada Publishing, 2008. 144 s. ISBN 978-80-247-1788-3.
6. HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace* Praha: Portál, 2005. 408 str. ISBN 80-7367-040-2.
7. CHMELÁŘ, T., MATOUŠEK, O., PAZLAROVÁ, H. *Děti potřebují rodinu - Inovativní přístupy v práci s ohroženými rodinami - sborník příspěvků z mezinárodní konference konané v Praze ve dnech 22. a 23.5.2008*. Praha: Občanské sdružení Člověk hledá člověka o.s.; 2008. 105 s. ISBN 978-80-254-2683-8. (brož.)
8. KONEČNÁ, Hana et al. *Monitoring příprav na náhradní rodinnou péči v České republice (popis současného stavu)*. Praha: Středisko náhradní rodinné péče, o. s., 2010. 120 s. ISBN 978-80-87455-00-5.
9. KRAUS, B., POLÁČKOVÁ, V. et al. *Člověk, prostředí, výchova*. Brno: Paido, 2001. 199 s. ISBN 80-7315-004-2
10. MATĚJČEK, Zdeněk. *Dítě a rodina v psychologickém poradenství*. Praha: SPN, 1992. 224 s. ISBN 80-04-25236-2

11. MATĚJČEK, Z. et al. *Náhradní rodinná péče: průvodce pro odborníky, osvojitele a pěstouny*. Praha: Portál, 1999. 183 s. ISBN 80-7178-304-8.
12. MATĚJČEK, Zdeněk. *O rodině vlastní, nevlastní a náhradní*. Praha: Portál, 1994. 98 s. Rádci pro rodiče a vychovatele. ISBN 80-85282-83-6.
13. MATĚJČEK, Z., KOLUCHOVÁ, J. et al. *Osvojení a pěstounská péče*. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-637-3.
14. MATOUŠEK, Oldřich. *Rodina jako instituce a vztahová síť*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2003. 161 s. ISBN 80-86429-19-9
15. MIOVSKÝ, Michal. *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. Praha: Grada Publishing , 2006. ISBN 80-247-1362-4.
16. NAKONEČNÝ, Milan. *Motivace lidského chování*. Praha: Academia, 1996. ISBN 80-200-0592-7.
17. NECKAŘ, Petr: *Adopce a pěstounská péče aneb Jak na to*. Hradec Králové, edice Radnice 3, 2009. 40 s. ISBN 978-80-904264-4-3
18. NOŽÍŘOVÁ, Jana. *Náhradní rodinná péče*. Praha: Linde, 2012. 94 s. ISBN 978-80-8613191-7.
19. SDRUŽENÍ SOS DĚTSKÝCH VESNIČEK. *Otázky z oblasti pěstounské péče: Vzdělávání pro pěstouny a zájemce o pěstounskou péči*. Sdružení SOS dětských vesniček, 2010. 34 s. ISBN 978-80-86396-55-2.
20. SEKOT, Aleš. *Sociologie v kostce*. Vyd. 3. Brno: Paido, 2006. ISBN 80-7315-126-X.
21. SOBOTKOVÁ, Irena: *Psychologie rodiny*. 2.vyd. Praha: Portál, 2007. 224 s. ISBN 978-80-7367-250-8.
22. ŠKOVIERA, Albín. *Dilemata náhradní výchovy*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-318-5.

23. TRIADA-Poradenské centrum o.s. *Náhradní rodinná péče a transformace systému péče o ohrožené děti v České republice*. Brno: TRIADA-Poradenské centrum o.s., 2008. ISBN 978-80-254-3353-9.
24. VÁGNEROVÁ, Marie. *Psychický vývoj dítěte v náhradní rodinné péči*. Praha: Středisko náhradní rodinné péče, 2012, 181 s. ISBN 978-80-87455-14-2.
25. VÝROST, J., SLAMĚNÍK, I. *Aplikovaná sociální psychologie*. Praha: Portál, 1998. ISBN 80-7178-269-6
26. ZEZULOVÁ, Dagmar. *Pěstounská péče a adopce*. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-262-0065-9.

Internetové zdroje

27. BUBLEOVÁ, V. Pěstouni mají právo na služby. *Rozumacit.cz cz* [online]. 2007 [cit. 2013-06-10]. Dostupné z <<http://www.rozumacit.cz/sites/default/files/obcanske-sdruzeni/ke-stazeni/prilohy/11-04-15/pestounimajipravonasluzby.pdf>>
28. BUBLEOVÁ, Věduna et al. Průvodce náhradní rodinnou péčí. *Nahradnirodina.cz* [online]. © 2010 [cit. 2013-06-23]. Dostupné z <http://www.nahradnirodina.cz/files/File/pruvodce_NRP_2010.pdf>
29. Čí je dítě. Pěstouni mají nárok na služby. Jaké to ale vlastně jsou? *Cijedite.cz* [online]. © 2011 [cit. 2013-06-21]. Dostupné z <<http://www.cijedite.cz/?nav=aktuality/ostatni/315-pestouni-maji-narok-na-sl.html>>
30. Deník. Pěstounů přibývá. Žije u nich přes 12 tisíc svěřenců. *In: denik.cz* [online]. © 2013 [cit. 2013-07-15]. Dostupné z <http://www.denik.cz/z_domova/pestounu-pribyva-zije-u-nich-pres-12-tisic-sverencu-20130703.html>
31. Hledáme rodiče. Co je pěstounství. *Hledamerodice.cz* [online]. © 2012 [cit. 2013-07-12]. Dostupné z <<http://www.hledamerodice.cz/co-je-pestounstvi.php>>

32. Latus. Pro zájemce o pěstounskou péči. *Sosarcha.cz* [online]. © 2010 [cit. 2013-07-05]. Dostupné z < http://www.sosarcha.cz/files/LATUS-Brozura_Amaltea-nahled.pdf >
33. LAZECKÝ, L. Dítě v systému náhradní rodinné péče. Sborník příspěvků z konference 2008. Motivace žadatelů o NRP. s. 32 – 40 *Klimes.mysteria.cz* [online]. 2008 [cit. 2013-06-18]. Dostupné z < http://klimes.mysteria.cz/nrp/spr_sbornik.pdf >
34. Ministerstvo práce a sociálních věcí. Formy náhradní rodinné výchovy. *MPSV: Ministerstvo práce a sociálních věcí*. [online]. © 2013 [cit. 2013-07-22]. Dostupné z <<http://www.mpsv.cz/cs/14501> >
35. Ministerstvo práce a sociálních věcí. Sociální reforma. *MPSV: Ministerstvo práce a sociálních věcí*. [online]. © 2013 [cit. 2013-06-25]. Dostupné z <http://www.mpsv.cz/files/clanky/14866/davky_2013.pdf>
36. Novinky. Počet dětí žijících u pěstounů se zvyšuje. *Novinky.cz* [online]. © 2013 [cit. 2013-08-01]. Dostupné z <<http://www.novinky.cz/zena/deti/305730-pocet-deti-zijicich-u-pestounu-se-zvysuje.html>>
37. Pěstounská péče. *Fod.cz* [online]. [cit. 2013-05-28]. Dostupné z <http://www.fod.cz/stranky/adopce/nrp/pest_pece.htm>
38. Pěstounská péče. Pěstounská péče. *Pestounska-pece.cz* [online]. © 2012 [cit. 2013-06-26]. Dostupné z <<http://www.pestounska-pece.cz/content/pestounska-pece>>
39. Středisko náhradní rodinné péče. Cesta zájemců k přijetí dítěte do náhradní rodinné péče. *Nahradnirodina.cz* [online]. © 2013 [cit. 2013-05-21]. Dostupné z <http://www.nahradnirodina.cz/cesta_zajemcu_k_prijeti_ditete_do_nahradni_rodinne_pece>
40. Středisko náhradní rodinné péče. Nezprostředkovaná náhradní rodinná péče. *Nahradnirodina.cz* [online]. © 2013 [cit. 2013-05-21]. Dostupné z <http://www.nahradnirodina.cz/nezprostredkovana_nahradni_rodinna_pece.html>

41. Středisko náhradní rodinné péče. Statistiky náhradní výchovy v ČR. *Nahradnirodina.cz* [online]. © 2013 [cit. 2013-08-01]. Dostupné z <http://www.nahradnirodina.cz/statistiky_nahradni_vychovy_v_cr.html >

42. ŠULOVÁ, L. Náhradní rodinná péče a její úskalí. *Dobromysl.cz* [online]. 2002 – 2012 [cit. 2013-06-26]. Dostupné z <<http://www.dobromysl.cz/scripts/detail.php?id=1211>>

Zákony

43. Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů

9 Klíčová slova

Motivace

Náhradní rodinná péče

Pěstounská péče

Rodina